Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS ŠARPSTONES [*ELEANOR SHARPSTON*] SECINĀJUMI,
sniegti 2011. gada 27. oktobrī[1]

Apvienotās lietas C-113/10, C-147/10 un C-234/10

Zuckerfabrik Jülich AGpretHauptzollamt Aachen
British Sugar plcpretRural Payments Agency
unTereospret
Directeur général des douanes et droits indirects

(Finanzgericht Düsseldorf (Vācija), High Court of Justice of England and Wales (Apvienotā Karaliste) un Tribunal de grande instance de Nanterre (Francija) lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Cukurs — Ražošanas maksājumu noteikšana — Eksporta kompensācijas — Vidējo zaudējumu no vienas tonnas aprēķināšana — Teorētiska kompensāciju apmēra ietveršana daudzumā, kas eksportēts bez kompensācijām — Maksājumu, kas iekasēti atbilstoši par spēkā neesošām atzītām regulām, atmaksa — Piemērojamais valūtas maiņas kurss — Procenti

1. Šobrīd izskatāmie lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz 2001.–2006. tirdzniecības gadu, kad Eiropas Savienībā (turpmāk tekstā – "ES") bija cukura pārprodukcija un cenas bija būtiski augstākas nekā pasaules tirgū. Viens no minētā rezultātiem bija kvotu piešķiršana ražotājiem. Atsevišķu kvotu apmērā saražoto daudzumu varēja eksportēt, saņemot kompensāciju, kas tiek finansēta no ražošanas maksājumiem. Maksājumu aprēķins paredzēja "eksportējamā pārpalikuma" reizināšanu ar "vidējiem zaudējumiem no vienas tonnas" katrā tirdzniecības gadā. "Vidējie zaudējumi" tika aprēķināti, dalot "kompensāciju kopapjomu" ar kopējām attiecīgajā tirdzniecības gadā "izpildāmajām eksporta saistībām".

2. Būtiskākais jautājums šajās lietās ir par jēdziena "kompensāciju kopapjoms" definīciju šajā kontekstā. Neskaidrību rada fakts, ka attiecībā uz noteiktu cukura daudzumu, kas ietverts eksportētajos pārstrādātajos produktos, eksporta kompensācijas, kas uz to attiektos, netika ne pieprasītas, ne samaksātas.

3. Regulās, kurās noteikts ražošanas maksājumu apmērs laika posmā no 2003. līdz 2006. tirdzniecības gadam, Komisija bija ietvērusi minētos apjomus "eksportējamajā pārpalikumā", bet ne "attiecīgajās eksporta saistībās". Lemjot par šī aprēķina tiesiskumu, Tiesa 2008. gadā spriedumā apvienotajās lietās *Zuckerfabrik Jülich* u.c. (turpmāk tekstā – "*Jülich I*")[2] noteica, ka abos gadījumos jāņem vērā viss eksportēto produktu daudzums, neraugoties uz to, vai atmaksa ir veikta, un ka līdz ar to attiecīgās regulas ir spēkā neesošas. Tiesa tomēr nelēma, vai "kompensāciju kopapjomā" līdzīgi jāietver visas pieejamās kompensācijas neatkarīgi no tā, vai tās tikušas izmaksātas, vai arī tikai faktiski izmaksātās kompensācijas.

4. 2009. gadā Komisija pieņēma jaunu regulu, lai labotu par spēkā neesošām atzītās regulas. Savos "kompensāciju kopapjoma" aprēķinos tā ietvēra visas pieejamās kompensācijas neatkarīgi no tā, vai tās tikušas izmaksātas. Pārrēķinātie ražošanas maksājumi maz atšķiras no sākotnēji noteiktajiem, tomēr ir augstāki nekā tad, ja "kompensāciju kopapjomā" ietvertu tikai faktiski izmaksātās kompensācijas.

1 — Oriģinālvaloda – angļu.

2 — 2008. gada 8. maija spriedums apvienotajās lietās C-5/06 un no C-23/06 līdz C-36/06 (Krājums, I-3231. lpp.).

5. Vairāki ražotāji ir apstrīdējuši gan aprēķinu, gan jaunās regulas juridisko pamatu, un trīs valstu tiesas ir lūgušas Tiesu lemt par tās spēkā esamību. Viena no šīm tiesām attiecībā uz to maksājumu atmaksu, kam ir iestājies termiņš, jautā arī, kāds datums ir izmantojams valūtas kursa noteikšanai un vai var tikt piedzīti procenti.

Tiesiskā un procesuālā priekšvēsture

Tiesību akti par pašu resursiem

6. Attiecīgajā laikā Eiropas Kopienu pašu resursus reglamentēja Padomes Lēmums 2000/597[3] (turpmāk tekstā – "Pašu resursu lēmums") un Padomes Regula Nr. 1150/2000[4] (turpmāk tekstā – "Pašu resursu regula").

7. Pašu resursu lēmuma 2. panta 1. punkta a) apakšpunktā ir paredzēts, ka ieņēmumi, ko rada cita starpā "iemaksas un citas nodevas, kas paredzētas cukura tirgu kopējā organizācijas sistēmā", veido ES budžetā iekļaujamos pašu resursus.

8. 2. panta 3. punktā ir paredzēts – "kā iekasēšanas izmaksas dalībvalstis patur sev 25 % no 1. punkta a) [..] apakšpunktā minētajām summām [..]".

9. 6. pantā bija paredzēts, ka "šā lēmuma 2. pantā minētos ieņēmumus bez izšķirības izmanto visu budžetā iekļauto izdevumu finansēšanai [..]".

10. Minētā lēmuma 8. panta 1. punktā bija noteikts, ka "lēmuma 2. panta 1. punkta a) [..] apakšpunktā minētos Kopienu pašu resursus dalībvalstis iekasē saskaņā ar savu normatīvo un administratīvo aktu noteikumiem [..]".

11. Saskaņā ar Pašu resursu regulas 9. panta 1. punktu dalībvalstīm pašu resursi bija jāieraksta kredītā kontā, ko Komisijas vārdā atvēra dalībvalsts kasē vai iestādē, ko tā norīkojusi.

12. Minētās regulas 11. panta 1. punktā bija paredzēts, ka "par visiem kavējumiem, izdarot ierakstus 9. panta 1. punktā minētajā kontā, attiecīgai dalībvalstij jāmaksā procenti"[5].

Pamatregula

13. Padomes Regula (EK) Nr. 1260/2001[6] (turpmāk tekstā – "Pamatregula") reglamentēja cukura tirgu kopīgo organizāciju laika posmā no 2001./2002. līdz 2005./2006. tirdzniecības gadam. 2006. gada 1. jūlijā šī regula zaudēja spēku un tika aizstāta ar citu[7].

3 — Padomes 2000. gada 29. septembra Lēmums 2000/597/EK, Euratom par Eiropas Kopienu pašu resursu sistēmu (OV L 253, 42. lpp.), kas tagad ir aizstāts ar Padomes 2007. gada 7. jūnija Lēmumu 2007/436/EK, Euratom par Eiropas Kopienu pašu resursu sistēmu (OV L 163, 17. lpp.).

4 — Padomes 2000. gada 22. maija Regula (EK, Euratom) Nr. 1150/2000, ar ko īsteno [2007. gada 7. jūnija Lēmumu 2007/436/EK, Euratom] par Eiropas Kopienu pašu resursu sistēmu (OV L 130, 1. lpp.).

5 — Atbilstoši grozījumiem, kas izdarīti ar Padomes 2004. gada 16. novembra Regulu (EK, Euratom) Nr. 2028/2004, ar kuru groza Regulu (EK, Euratom) Nr. 1150/2000, ar kuru īsteno Lēmumu 94/728/EK, Euratom par Kopienu pašu resursu sistēmu (OV L 352, 1. lpp.). Sākotnējā 11. panta redakcijā nebija numurētu punktu, tomēr tajā bija ietverts šis noteikums, kā arī informācija par piemērojamajām procentu likmēm.

6 — 2001. gada 19. jūnija Regula (EK) Nr. 1260/2001 par cukura tirgu kopīgo organizāciju (OV L 178, 1. lpp.). Ražošana cukura sektorā ietver cukura, izoglikozes un inulīna sīrupa ražošanu. Tā kā šī izvērtējuma nolūkiem minētie produkti nav jānošķir, es turpmāk atsaukšos tikai uz cukuru.

7 — Ar Padomes 2006. gada 20. februāra Regulu (EK) Nr. 318/2006 par cukura tirgu kopīgo organizāciju (OV L 58, 1. lpp.), ko savukārt atceļ un aizstāj Padomes 2007. gada 22. oktobra Regula (EK) Nr. 1234/2007, ar ko izveido lauksaimniecības tirgu kopīgu organizāciju un paredz īpašus noteikumus dažiem lauksaimniecības produktiem (Vienotā TKP regula) (OV L 299, 1. lpp.).

14. Šīs regulas preambulā citu starpā bija noteikts:

"(9) Pašlaik saglabājas iemesli, kuru dēļ Kopienai vajadzēja ieviest ražošanas kvotu sistēmu [..]. Minētā sistēma tomēr ir pielāgota [..], lai Kopienai būtu vajadzīgie instrumenti, kas taisnīgā, bet efektīvā veidā nodrošinātu to, ka ražotāji paši pilnībā sedz Kopienā saražotās un patērētās produkcijas starpības daudzuma pārdošanas izmaksas [..].

[..]

(11) Cukura nozares tirgu kopīgās organizācijas pamatā, pirmkārt, ir princips, ka ražotājiem būtu jāuzņemas pilna finansiāla atbildība par zaudējumiem, ko katrā tirdzniecības gadā rada tās kvotā ietilpstošās Kopienas produkcijas daļas pārdošana, kura pārsniedz Kopienas iekšēji patērēto produkciju [..].

(12) Būtu jāsaglabā nozares pašfinansēšanas sistēma ar ražošanas maksājumiem un ražošanas kvotu režīmu.

(13) Tādējādi ražotājiem būtu arī turpmāk jāuzņemas finansiāla atbildība, maksājot pamatražošanas maksājumu, ar ko apliek visu A un B cukura ražošanu [8] un ko tomēr ierobežo 2 % apmērā no baltā cukura intervences cenas, un B maksājumu, ar ko apliek B cukura ražošanu, nepārsniedzot 37,5 % no minētās cenas. [..] Maksājumu ierobežošana iepriekšminētajā veidā nozīmē, ka dažos tirdzniecības gados cukura ražošanas pašfinansēšana nenotiek pilnā apmērā. Tādos gadījumos būtu jāparedz papildu maksājums [9].

(14) [..] Kopienai kopumā būtu jānosaka koeficients, kas atspoguļo attiecību starp kopējiem reģistrētajiem zaudējumiem un kopējiem ieņēmumiem no attiecīgajiem ražošanas maksājumiem konkrētajā tirdzniecības gadā. [..]"

15. Tātad regulā bija noteikts, ka ražotājiem ar ražošanas maksājumiem jāsedz ES izmaksas, kas rodas, realizējot pārprodukciju.

16. 7. panta 3. punktā bija paredzētas ražošanas kompensācijas cukuram, kas ražots vai izlaists brīvā apgrozībā dalībvalstīs un tiek izmantots dažu ķīmiskās rūpniecības produktu ražošanā. Kompensāciju apmēru noteica, ņemot vērā izmaksas, kas būtu jāsedz, veicot piegādes pasaules tirgū.

17. 27. un 29. pantā bija paredzētas eksporta kompensācijas, kas atspoguļoja atšķirību starp pasaules un ES tirgos pastāvošajām cenām noteiktiem cukura produktiem. Pretstatā tam, 33. pantā bija paredzēts izvedmuitas maksājums gadījumā, ja cukura cena pasaules tirgū ir augstāka par intervences cenu. Faktiski cukura cenas pasaules tirgū vienmēr bija zemākas, līdz ar to par visu A un B cukura eksportu varēja saņemt kompensācijas un netika iekasēti nekādi izvedmuitas maksājumi.

18. Attiecībā uz ražošanas maksājumu aprēķināšanu 15. pantā bija noteikts [10]:

"1. Līdz katra tirdzniecības gada beigām reģistrē:

(a) A un B cukura [..] produkcijas prognozi attiecīgajam tirdzniecības gadam;

8 — Attiecīgajā laikā pastāvēja trīs cukura ražošanas kategorijas. A un B ražošana notika saskaņā ar kvotām, kas principiāli atbilda iekšējam pieprasījumam un cukura pārpalikuma eksportam, kam bija piemērojamas eksporta kompensācijas. C kategorijas cukurs tika ražots papildus minētajām kvotām un to nevarēja brīvi realizēt ES; C kategorijas cukurs bija jāeksportē, nesaņemot kompensācijas un cukura industrijai pašai sedzot izdevumus.

9 — Turpmāk es atsaukšos uz pamata ražošanas maksājumu, B maksājumu, kā arī papildu maksājumu, kopā tos norādot kā "ražošanas maksājumus".

10 — Normas teksts būtībā nav mainījies kopš Padomes 1981. gada 30. jūnija Regulas (EEK) Nr. 1785/81 par cukura tirgu kopīgo organizāciju (OV L 177, 4. lpp.).

(b) prognozi par cukura [..] daudzumiem, kas attiecīgajā tirdzniecības gadā pārdots patēriņam Kopienā [11];

(c) eksportējamo pārpalikumu, ko iegūst, atņemot b) apakšpunktā minēto daudzumu no a) apakšpunktā minētā daudzuma;

(d) novērtējumu par vidējiem zaudējumiem vai vidējiem ieņēmumiem no vienas tonnas cukura attiecībā uz kārtējā tirdzniecības gadā izpildāmām eksporta saistībām [12].

Šie vidējie zaudējumi vai vidējie ieņēmumi ir vienādi ar starpību starp kompensāciju kopapjomu un maksājumu kopapjomu [13] par attiecīgo eksporta saistību tonnu kopskaitu;

(e) kopējo zaudējumu vai kopējo ieņēmumu novērtējumu, ko iegūst, c) apakšpunktā minēto pārpalikumu sareizinot ar d) apakšpunktā minētajiem vidējiem zaudējumiem vai vidējiem ienākumiem.

2. Līdz 2005./2006. tirdzniecības gada beigām [..], par laiku no 2001./2002. līdz 2005./2006. tirdzniecības gadam kopā jāreģistrē:

(a) eksportējamo pārpalikumu, ko nosaka, pamatojoties uz A un B cukura [..] un Kopienas patēriņam pārdoto cukura [..] galīgo daudzumu;

(b) vidējos zaudējumus vai ieņēmumus no vienas tonnas cukura, ko rada attiecīgās kopējās eksporta saistības, kuras aprēķina, izmantojot 1. punkta d) apakšpunkta otrajā daļā izklāstīto metodi;

(c) kopējos zaudējumus vai ieņēmumus, ko iegūst, sareizinot a) apakšpunktā minēto pārpalikumu ar b) apakšpunktā minētajiem vidējiem zaudējumiem vai vidējiem ieņēmumiem;

(d) iekasēto ražošanas pamatmaksājumu un B maksājumu kopējo summu.

Kopējo zaudējumu vai ieņēmumu novērtējumu, kas minēts 1. punkta e) apakšpunktā, koriģē par c) un d) apakšpunktā minēto summu starpību.

3. [..] ja skaitļi, kas reģistrēti saskaņā ar 1. punktu un koriģēti saskaņā ar 2. punktu, norāda uz paredzamiem kopējiem zaudējumiem, tad šos zaudējumus izdala ar A un B cukura [..] paredzamo produkciju attiecīgajā tirdzniecības gadā. Iegūto summu iekasē no ražotājiem kā pamatražošanas maksājumu par viņu saražoto A un B cukuru [..].

[..]

4. Ja maksimālais atļautais ražošanas pamatmaksājums pilnībā nesedz 3. punkta pirmajā daļā minētos kopējos zaudējumus, nesegto atlikumu izdala ar B cukura [..] paredzamo produkciju attiecīgajā tirdzniecības gadā. Iegūto summu piemēro ražotājiem kā B maksājumu par viņu saražoto B cukuru [..].

[..]

11 — Šādu daudzumu definīcija apskatīta tālāk 21. un 32. punktā.

12 — Šādu saistību definīcija apskatīta tālāk 22. un 32. punktā. Jēdziena "saistības" lietošana atspoguļo faktu, ka saskaņā ar 22. panta 1. punktu eksporta licences saņemšanai bija jāiemaksā drošības nauda, kas garantē eksportēšanu noteiktā laika posmā.

13 — Tā kā eksporta maksājumi netika iekasēti, "starpību starp kompensāciju kopapjomu un maksājumu kopsummu" veido tikai kompensāciju kopapjoms.

5. Ja saskaņā ar 1. punktu reģistrētie skaitļi liecina, ka 3. un 4. punktā noteiktā ražošanas pamatmaksājuma un B maksājuma maksimālā apjoma dēļ paredzamie ieņēmumi no šiem maksājumiem nevarēs segt paredzamos kopējos zaudējumus attiecīgajā tirdzniecības gadā, 4. punkta pirmajā ievilkumā minēto maksimālo procentuālo daļu koriģē tiktāl, cik tas vajadzīgs, lai segtu kopējos zaudējumus, nepārsniedzot 37,5 %.

[..]

6. Aprēķinot 1. punkta e) apakšpunktā minētos kopējos zaudējumus, ņem vērā visus zaudējumus, ko rada ražošanas kompensāciju piešķiršana saskaņā ar 7. panta 3. punktu.

7. Šajā pantā minētos maksājumus iekasē dalībvalstis.

8. Šā panta piemērošanai pieņem sīki izstrādātus noteikumus [..], un tie jo īpaši attiecas uz:

— iekasējamo maksājumu summām,

— [..].”

19. 16. pantā bija noteikts, ja kopējos zaudējumus konkrētam tirdzniecības gadam pilnībā nesedz attiecīgā tirdzniecības gada ieņēmumi no ražošanas maksājumiem pēc 15. panta 3., 4. un 5. punkta piemērošanas, ražotājiem piemēro papildu maksājumu, lai segtu kopējo zaudējumu atlikumu. 16. panta 5. punktā bija paredzēta sīki izstrādātu noteikumu pieņemšana šā papildu maksājuma piemērošanai.

Īstenošanas regula

20. Balstoties tostarp uz Pamatregulas 15. panta 8. punktu un 16. panta 5. punktu, Komisija pieņēma Regulu Nr. 314/2002[14] (turpmāk tekstā – “Īstenošanas regula”), kas (citu aspektu starpā) noteica arī to, kā Pamatregulas 15. panta 1. punkta b) apakšpunkta un 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē nosakāms cukura daudzums, kas pārdots patēriņam Kopienā, un kā definējamas Pamatregulas 15. panta 1. punkta d) apakšpunktā noteiktās izpildāmās eksporta saistības.

21. Saskaņā ar grozītās Īstenošanas regulas 6. panta 4. punktu Kopienas iekšējā patēriņa kopējais daudzums aprēķināms kā i) kopējais uzkrātais daudzums tirdzniecības gada sākumā, daudzums, kas saražots atbilstoši A un B kvotām, daudzums, kas importēts tiešam patēriņam, un daudzums, kas importēts kā pārstrādāti produkti, atskaitot ii) visus cukura daudzumus, kas eksportēti nemainītā stāvoklī, visu cukura daudzumu, kas eksportēts pārstrādātā veidā, tirdzniecības gada beigās uzglabātos cukura daudzumus un daudzumus, par kuriem izsniegti sertifikāti par ražošanas kompensācijām saskaņā ar Pamatregulas 7. panta 3. punktu – minētajiem daudzumiem faktiski esot tiem, ko izmanto ķīmiskajā rūpniecībā.

22. Īstenošanas regulas 6. panta 5. punktā par “eksporta saistībām, kuras jāizpilda kārtējā tirdzniecības gadā”, būtībā bija uzskatīts viss daudzums, kas jāeksportē nemainītā stāvoklī, piemērojot eksporta kompensācijas vai maksājumus, kas noteikti a) konkursos, kuri atvērti attiecībā uz konkrēto tirdzniecības gadu, vai b) pamatojoties uz attiecīgajā tirdzniecības gadā izsniegtajām eksporta licencēm;

14 — Komisijas 2002. gada 20. februāra Regula (EK) Nr. 314/2002, ar ko paredz sīki izstrādātus noteikumus kvotu sistēmas piemērošanai cukura nozarē (OV L 50, 40. lpp.), kas grozīta it īpaši ar Komisijas 2003. gada 27. jūnija Regulu (EK) Nr. 1140/2003 (OV L 160, 33. lpp.). Šī regula tika atcelta un no 2006. gada 1. jūlija tika aizstāta ar Komisijas 2006. gada 29. jūnija Regulu (EK) Nr. 952/2006, ar ko paredz sīki izstrādātus īstenošanas noteikumus Padomes Regulai (EK) Nr. 318/2006 attiecībā uz iekšējā cukura tirgus un kvotu sistēmas pārvaldību (OV L 178, 39. lpp.).

c) visu paredzamo eksportu pārstrādātu produktu veidā, piemērojot eksporta kompensācijas vai maksājumus, kas šim nolūkam noteikti minētajā tirdzniecības gadā; d) daudzumus, par kuriem attiecīgajā tirdzniecības gadā izsniegti sertifikāti par ražošanas kompensācijām saskaņā ar Pamatregulas 7. panta 3. punktu, un e) pārtikas palīdzību.

23. Īstenošanas regulas 6. un 7. pantā bija paredzēts arī ar provizorisku aprēķinu pamatots avansa maksājums par ražošanas maksājumiem pirms tirdzniecības gada beigām. Tas bija paskaidrots preambulas 7. apsvērumā: "Ražošanas maksājumus, kas paredzēti [Pamatregulas] 15. pantā, nevar noteikt agrāk kā pēc tirdzniecības gada beigām, ņemot vērā to, ka liela procentuālā daļa eksporta saistību ir noslēgtas tirdzniecības gada otrajā pusē, un dati, kas vajadzīgi ražošanas maksājumu noteikšanai, ir pieejami tikai tajā brīdī. Tāpēc, lai pēc iespējas drīzāk ieviestu ražotāju finansiālo atbildību, uz aplēšu pamata aprēķināto maksājumu avansa izmaksa būtu jāveic krietni pirms tirdzniecības gada beigām. [..] Maksājumi nebūtu jānosaka vai jāiekasē, iekams nav pieejama pēc iespējas precīzāka informācija, jo īpaši par patēriņu."

Aprēķina formulas kopsavilkums

24. Iesniegtie lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir saistīti ar ražošanas maksājumu aprēķināšanas sākumposmu, t.i., "kopējiem zaudējumiem" katrā tirdzniecības gadā.

25. Saskaņā ar iepriekš minētajām normām šie "kopējie zaudējumi" katram konkrētajam gadam aprēķināmi kā "eksportējamais pārpalikums" reizināts ar "vidējiem zaudējumiem no vienas tonnas".

26. "Eksportējamais pārpalikums" būtībā ir A un B kopējais ražošanas apjoms, no kura atskaitīts ES patēriņš. Līdz ar to tas kopumā atspoguļo tikai *A un B ražošanas pārpalikumu konkrētajā gadā*. Turklāt C cukurs (ES saražotais papildus A un B kvotām) ne tikai bija jāeksportē *bez* kompensācijām, bet A un B cukura krājumi, kopā ar noteiktām importētā cukura kategorijām, var tikt eksportēti, *saņemot* kompensāciju.

27. ES patēriņš tika aprēķināts, atņemot kopējo daudzumu, par kuru zināms, ka tas nav ticis patērēts (būtībā: eksportētais apjoms, daudzums, kas ir izmantots ķīmiskajā rūpniecībā, un A un B cukura krājumi katra tirdzniecības gada beigās), no kopējā daudzuma, par kuru zināms, ka tas ir bijis pieejams patēriņam (būtībā: A un B cukura krājumi katra tirdzniecības gada sākumā, saražotais A un B cukurs konkrētā gada laikā, kā arī importētais cukurs).

28. "Vidējie zaudējumi no vienas tonnas" tika aprēķināti, dalot "kompensāciju kopapjomu" ar "eksporta saistību tonnu kopskaitu". Tas tādējādi ir daļskaitlis, kur "kompensāciju kopapjoms" ir skaitītājs un "eksporta saistību tonnu kopskaits" ir saucējs.

29. Pamata jautājums šajās lietās ir, vai skaitītājam ("kompensāciju kopapjoms") šajā daļskaitlī ir jāietver kompensācijas, kuras attiecībā uz eksportu ir paredzētas, bet nav pieprasītas; ir skaidrs, ka saucējs ("eksporta saistību tonnu kopskaits") ietver visus daudzumus, attiecībā uz kuriem var piemērot kompensācijas, neatkarīgi no tā, vai kompensācija ir pieprasīta vai nē.

Sākotnēji noteiktie maksājumi un to apstrīdēšana

30. Kopš 2003. gada, katru gadu nosakot maksājumus, Komisija jēdzienu "eksporta saistības" interpretēja kā tādu, kas ietver tikai daudzumus, par kuriem kompensācijas faktiski ir izmaksātas (bet ne tos, attiecībā uz kuriem kompensācijas bija pieejamas, bet nav tikušas izmaksātas). Tas samazināja dalītāju daļskaitlī, kas aprakstīts 28. punktā iepriekš, tādējādi palielinot "vidējos zaudējumus no vienas tonnas". Tajā pašā laikā Komisija atskaitīja visus daudzumus, kas ietverti pārstrādātā veidā eksportētajos produktos (neraugoties uz to, vai kompensācijas faktiski izmaksātas), no ES patēriņam

pieejamā daudzuma. Minētā rezultātā aprēķinu, kas aprakstīti 26. un 27. punktā iepriekš, dēļ tika iegūtas mazākas "prognozes patēriņam Kopienā" un lielāks "eksportējamais pārpalikums", nekā būtu bijis citādākā gadījumā. Pēc tam reizinot "eksportējamo pārpalikumu" ar "vidējiem zaudējumiem no vienas tonnas", "kopējais zaudējums" palielinājās, kas savukārt palielināja ražošanas maksājumus. Minētā ietekme acīmredzot ir bijusi pietiekami būtiska, jo daudzos gadījumos cukura ražotāji nelūdza eksporta kompensācijas attiecībā uz cukuru, ko satur izvesti pārstrādes produkti.

31. Ražošanas maksājumi 2001./2002., 2002./3003., 2003./2004. un 2004./2005. tirdzniecības gadam bija noteikti attiecīgi Regulā Nr. 1837/2002, Regulā Nr. 1762/2003, Regulā Nr. 1775/2004 un Regulā Nr. 1686/2005 [15]. Maksājumu aprēķinu apstrīdēšanas rezultātā Tiesai tika iesniegti vairāki lūgumi par prejudiciālu nolēmumu sniegšanu.

32. 2008. gada 5. maijā Tiesa pasludināja spriedumu lietā *Jülich I*. Tiesa nosprieda, ka saskaņā ar Pamatregulas 15. panta 1. punkta c) un d) apakšpunktu visi eksportēto produktu daudzumi, kas atbilst minētajam pantam, ir ņemami vērā, lai aprēķinātu gan "eksportējamo pārpalikumu" (kad tie atņemami no patērētā daudzuma), gan "vidējos zaudējumus no vienas tonnas", neraugoties uz to, vai kompensācijas faktiski izmaksātas vai nē.

33. Tiesas ieskatā "eksportējamo pārpalikumu" veido starpība starp ES saražoto A un B cukuru un ES cukura patēriņu. Minētajā patēriņā tādējādi nebija paredzēts ietvert jebkādu eksportētu produkciju, neraugoties uz to, vai tai piešķirtas eksporta kompensācijas. Ja daudzums, kas eksportēts bez kompensācijām, tiktu iekļauts ES patēriņā, tas būtu novērtēts pārāk augstu, savukārt eksportējamais pārpalikums novērtēts pārāk zemu, radot risku, ka mērķis nodrošināt to, ka ražotājiem pašiem jāsedz izmaksas, kas rodas, realizējot pārprodukciju, netiktu sasniegts [16].

34. Attiecībā uz "vidējiem zaudējumiem no vienas tonnas" Tiesa uzskatīja, ka jēdziens "izpildāmās eksporta saistības" (saucējs daļskaitlim, kas minēts 28. punktā iepriekš un definēts Pamatregulas 15. panta 1. punkta d) apakšpunktā) atbilstoši minētās regulas 22. panta 1. punktam (saskaņā ar kuru eksportēšanas veikšanai ir jāuzrāda eksporta licence, ko savukārt izsniedz tikai pret garantiju, ka eksports tiks veikts licences derīguma termiņa ietvaros [17]) nevar tikt interpretēts tādējādi, ka tas ir attiecināms tikai uz tām eksporta saistībām, par kurām faktiski ir izmaksātas kompensācijas. Tiesa noraidīja Komisijas izvirzīto argumentu, ka šāda ierobežošana, palielinot ražošanas maksājumu apjomus, varētu mazināt pārpalikumu rašanos, uzsverot, ka, veicot aprēķinu, nedrīkst tikt pārsniegts mērķis par taisnīgu ražotāju pašfinansēšanos [18].

35. Tiesa tāpēc nolēma, ka Regulas Nr. 1762/2003 un Nr. 1775/2004 ir spēkā neesošas tiktāl, ciktāl "vidējo zaudējumu no vienas tonnas" aprēķinam tajās ir ņemts vērā tikai tas eksporta daudzums, par ko ir izmaksātas kompensācijas. Savukārt Regulas Nr. 1837/2002 izvērtēšana neatklāja nekādus apstākļus, kas varētu ietekmēt tās spēkā esamību, jo tajā ir ņemti vērā kopējie pārstrādātu produktu veidā eksportētie cukura daudzumi, neraugoties uz to, vai par eksportēto daudzumu faktiski bija izmaksāti kompensācijas maksājumi.

36. Tiesa nedz lēma, nedz arī tai bija uzdots jautājums, vai "kompensāciju kopapjoms" jāaprēķina, ņemot vērā kopējos pārstrādātu produktu veidā eksportētos cukura daudzumus, neraugoties uz to, vai kompensācijas faktiski bija izmaksātas.

15 — Komisijas 2002. gada 15. oktobra Regula (EK) Nr. 1837/2002, ar ko 2001./2002. tirdzniecības gadam nosaka ražošanas maksājumu apjomus un papildu maksājuma koeficientu cukura nozarē (OV L 278, 13. lpp.); Komisijas 2003. gada 7. oktobra Regula (EK) Nr. 1762/2003, ar ko 2002./2003. tirdzniecības gadam nosaka ražošanas maksājumu apjomus cukura nozarē (OV L 254, 4. lpp.); Komisijas 2004. gada 14. oktobra Regula (EK) Nr. 1775/2004, ar ko 2003./2004. tirdzniecības gadam nosaka ražošanas maksājumu apjomus cukura nozarē (OV L 316, 64. lpp.); Komisijas 2005. gada 14. oktobra Regula (EK) Nr. 1686/2005, ar ko 2004./2005. tirdzniecības gadam nosaka ražošanas maksājumu apjomus un papildu maksājuma koeficientu cukura nozarē (OV L 271, 12. lpp.).

16 — Skat. it īpaši sprieduma 37. un 44. punktu.

17 — Skat. iepriekš 12. zemsvītras piezīmi.

18 — Skat. it īpaši 48.–60. punktu.

37. Vēlāk, spriedumā apvienotajās lietās *SAFBA* u.c. (turpmāk tekstā – "*SAFBA*")[19] Tiesa, no vienas puses, nolēma, ka Īstenošanas regulas 6. panta 4. punkts nav spēkā neesošs tiktāl, ciktāl attiecībā uz ražošanas maksājumu aprēķināšanu tas neizslēdza no "eksportējamā pārpalikuma" eksportētos pārstrādātajos produktos ietverto cukura daudzumu, par ko nav piešķirtas eksporta kompensācijas, un, no otras puses, lēma, ka Regula Nr. 1686/2005 ir spēkā neesoša tiktāl, ciktāl tajā nav ievērota aprēķina metode, kas apstiprināta spriedumā lietā *Jülich I*.

Apstrīdētā regula

38. Lai īstenotu Tiesas nolēmumu, Komisija nekavējoties nepieņēma nekādus jaunus noteikumus. Vairākās valstu tiesās turpinājās tiesvedība par saskaņā ar par spēkā neesošām atzītajām regulām samaksāto maksājumu atgūšanu. Vairākās lietās tika pieņemti nolēmumi, kas noteica pārmaksāto maksājumu atmaksu. Komisija, zinot par šo nolēmumu pieņemšanu, uzskatīja, ka valstu tiesas un iestādes ir izdarījušas nepareizus secinājumus no sprieduma lietā *Jülich I*. 2009. gada janvārī tā informēja dalībvalstis, ka tā izstrādā jaunas regulas priekšlikumu, kas noteiks pareizus maksājumu apmērus attiecīgajiem tirdzniecības gadiem un informēs dalībvalstis noteiktā laikā par veicamajām darbībām. Minēto priekšlikumu apsprieda attiecīgajā vadības komitejā 2009. gada septembrī un oktobrī. Tomēr komiteja vilcinājās ar Komisijas aprēķinu pieņemšanu, un daudzas dalībvalstis vēlējās izmantot citus datus, ko piedāvāja prezidentūra.

39. Būtībā Komisija "kompensāciju kopapjomu" aprēķināja, reizinot visu attiecināmo eksporta daudzumu, neraugoties uz to, vai ir izmaksāta kompensācija, ar vidējo maksājamās kompensācijas apmēru par šādu eksporta daudzumu; gan skaitītājs, gan saucējs daļskaitlim, kas iepriekš minēts 28. punktā, atspoguļoja kopējos eksporta daudzumus ar *tiesībām* saņemt kompensāciju. Savukārt prezidentūras aprēķini ietvēra skaitītājā tikai *faktiski* izmaksātos kompensāciju apmērus, bet saucēju noteica tāpat kā Komisija. Saskaņā ar šo aprēķinu "kopējie zaudējumi" un līdz ar to arī ražošanas maksājumu apmērs bija zemāks[20].

40. Tomēr Padome nevarēja pieņemt citu regulu noteiktajā laika limitā[21]. Līdz ar to Komisija pieņēma iesniegto priekšlikumu kā Regulu Nr. 1193/2009[22] (turpmāk tekstā – "apstrīdētā regula"), nosakot jaunus ražošanas maksājumus abiem tirdzniecības gadiem, uz kuriem attiecās regulas, kas tika atzītas par spēkā neesošām, kā arī 2005./2006. tirdzniecības gadam, kam izmantota tā pati aprēķina metode[23].

41. Apstrīdētās regulas preambulā kā tās pieņemšanas pamats minēts EK līgums un Pamatregula, it īpaši 15. panta 8. punkta 1. ievilkums un 16. panta 5. punkts.

42. Apstrīdētās regulas preambulas 5. un 6. apsvērumā ir noteikts:

"(5) Tiesa 2008. gada 8. maija spriedumā apvienotajās lietās C-5/06 un no C-23/06 līdz C-36/06 secināja, ka, izskatot Komisijas 2002. gada 15. oktobra Regulu (EK) Nr. 1837/2002, ar ko 2001./2002. tirdzniecības gadam nosaka ražošanas maksājumu apjomus, kā arī papildu

19 — 2008. gada 6. oktobra rīkojums apvienotajās lietās no C-175/07 līdz C-184/07.

20 — Vadības komitejas balsojuma skaitīšanas rezultāts ir 37 balsis "par" Komisijas priekšlikumu (sešas dalībvalstis) un 281 balss "pret" (17 dalībvalstis), ar 27 balsīm, kas atturas (četras dalībvalstis). Šādi negatīvi balsojumi ir reti.

21 — Saskaņā ar piemērojamo vadības procedūru – skat. Pamatregulas 42. pantu un Padomes 1999. gada 28. jūnija Lēmuma 1999/468/EK, ar ko nosaka Komisijai piešķirto ieviešanas pilnvaru īstenošanas kārtību (OV L 184, 23. lpp.; "komitoloģijas lēmums"), 4. pantu – lai pieņemtu aktu, kas *atšķiras* no Komisijas sākotnēji iesniegtā priekšlikuma, Padomei tas viena mēneša laikā būtu jāpieņem ar kvalificētu balsu vairākumu, kā tas noteikts EKL 205. panta 2. punktā (balsu un dalībvalstu vairākums). Tas izrādījās neiespējami, turklāt tieši šāds vairākums balsoja pret Komisijas priekšlikumu.

22 — Komisijas 2009. gada 3. novembra Regula (EK) Nr. 1193/2009, ar ko labo Regulu (EK) Nr. 1762/2003, (EK) Nr. 1775/2004, (EK) Nr. 1686/2005, (EK) Nr. 164/2007 un ražošanas maksājumu apjomu cukura nozarē 2002./2003., 2003./2004., 2004./2005., 2005./2006. tirdzniecības gadam (OV L 321, 1. lpp.).

23 — Komisijas 2007. gada 19. februāra Regula (EK) Nr. 164/2007, ar ko 2005./2006. tirdzniecības gadam nosaka ražošanas maksājumu apjomus cukura nozarē (OV L 51, 17. lpp.).

maksājuma koeficientu cukura nozarē, nav atklāti tādi faktori, kas ietekmētu tās spēkā esamību. Lai noteiktu ražošanas maksājumu minētajā tirdzniecības gadā, vidējos zaudējumus Komisija rēķinātu, balstoties uz kopējo pārstrādāta produkta veidā eksportētā cukura daudzumu, neatkarīgi no tā, vai par to var saņemt kompensāciju.

(6) Tādēļ Komisijai pienākas noteikt ražošanas maksājumus, izmantojot to pašu aprēķināšanas metodi, kas izmantota 2001./2002. tirdzniecības gadā, vajadzības gadījumā iekļaujot papildu maksājuma koeficientu."

43. Apstrīdētās regulas 1.–4. pantā ir noteikti jauni maksājumu apjomi, kas aizstāj iepriekš attiecīgajās regulās noteiktos. No kopumā 21 maksājuma, 12 nav mainījušies, 6 ir nedaudz mazāki un 3 nedaudz augstāki nekā iepriekš aprēķinātie.

44. Saskaņā ar apstrīdētās regulas 6. pantu 1.–4. pants ir piemērojami no attiecīgo regulu, kuru noteikumus tie aizstāj, spēkā stāšanās datuma.

Apstrīdētās regulas apstrīdēšanas pamati un uzdotie jautājumi

Lieta C-113/10 *Zuckerfabrik Jülich*

45. *Zuckerfabrik Jülich AG* (turpmāk tekstā – "*Jülich*") ir Vācijas cukura ražotājs. Tā veiktās 2002./2003., 2004./2005. un 2005./2006. tirdzniecības gadu ražošanas maksājumu, kas aprēķināti, pamatojoties uz Regulu Nr. 1762/2003, 1686/2005 un 164/2007, apstrīdēšanas rezultātā tika taisīts spriedums lietā *Jülich I*. Pēc apstrīdētās regulas pieņemšanas valsts aģentūra noteica jaunos ražošanas maksājumu apjomus attiecīgajiem tirdzniecības gadiem. *Jülich* apstrīdēja paziņojumus par maksājumu apjomu noteikšanu *Finanzgericht Düsseldorf* (Diseldorfas Finanšu tiesa), apgalvojot, ka apstrīdētā regula ir spēkā neesoša.

46. Minētā tiesa norāda, ka Komisija pārrēķināja kopējo kompensāciju apmēru par attiecīgajiem tirdzniecības gadiem, iekļaujot fiktīvas kompensācijas par eksporta daudzumiem, par ko kompensācijas nav maksātas. Minētā tiesa apšauba šādas pārskatīšanas atbilstību – tiktāl, ciktāl tā pārsniedz spriedumā lietā *Jülich I* noteiktos nosacījumus un attiecas uz tirdzniecības gadiem, kas ir jau beigušies, – ES tiesībās pastāvošajam principam par to, ka tiesību normām nevar tikt piešķirts atpakaļejošs spēks.

47. *Finanzgericht Düsseldorf* minēto iemeslu dēļ uzdod Tiesai prejudiciālu jautājumu: "Vai [apstrīdētā regula] ir spēkā esoša?"

Lieta C-147/10 *British Sugar*

48. *British Sugar plc* (turpmāk tekstā – "*British Sugar*"), izstrādājumu no cukura ražotājs, prasa atmaksāt pamatsummu un procentus par ražošanas maksājumiem, kuri tās ieskatā ir pārmaksāti valsts kompetentajai aģentūrai laikā no 2002./2003. līdz 2005./2006. tirdzniecības gadam. Pamatojoties uz spriedumu lietā *Jülich I*, tā aprēķinājusi atmaksājamo summu aptuveni EUR 12 531 000 apmērā, neietverot aprēķinā maksājamos procentus. Tā, pirmkārt, prasību pamato ar to, ka apstrīdētajā regulā pastāv tās pašas būtiskās kļūdas, kas Regulās Nr. 1762/2003, 1775/2004 un 1686/2005. Aprēķina metode, it īpaši attiecībā uz "vidējiem zaudējumiem no vienas tonnas", ir pamatota ar hipotētiskiem zaudējumiem, kas atspoguļo eksporta kompensācijas, kuras teorētiski ir bijušas pieejamas, bet nav faktiski izmaksātas. Līdz ar to "kopējie zaudējumi" ir aprēķināti pārmērīgi. Otrkārt, apstrīdētā regula esot spēkā neesoša tiktāl, ciktāl tajā paredzēts maksājumus, kas nav veikti euro valūtā, atmaksāt,

piemērojot valūtas maiņas likmes, kas pastāvēja laikā, kad maksājums sākotnēji tika aprēķināts, nevis atmaksas brīdī pastāvošās. Visbeidzot, *British Sugar* prasa piedzīt procentus par summām, kas ir atmaksājamas. Tādēļ tā ir cēlusi prasību *High Court of Justice of England and Wales* [Anglijas un Velsas Augstākajā tiesā].

49. Valsts aģentūra apgalvo, ka apstrīdētajā regulā šobrīd paredzēta tiesiskā formula atmaksas aprēķinam *British Sugar* un tā ir juridiski saistoši. Atbilstoši noteiktajam aprēķinam atmaksājamā summa ir GBP 366 590.79. Aģentūra apgalvo, ka Tiesa ir apstiprinājusi Regulas Nr. 1837/2002 metodoloģiju tiktāl, ciktāl tā nav atzinusi šo regulu par spēkā neesošu. Apstrīdētajā regulā ir piemērota tā pati metode un līdz ar to tā ir vienlīdz spēkā esoša. Piemērojamā valūtas maiņas likme ir tā, kas pastāvēja laikā, kad tika aprēķināti sākotnējie ražošanas maksājumi. Visbeidzot, *British Sugar* labā neesot piedzenami procenti. Jebkura atmaksa tikšot segta ar Komisijas veiktajiem maksājumiem aģentūrai atbilstoši ES pašu resursu sistēmai. ES pašu resursu izmantošanu regulējošās normas neparedz iespēju dalībvalstīm piedzīt procentu maksājumus no Komisijas un līdz ar to līdzvērtīgi noteikumi ir jāpiemēro attiecībā uz jebkādām *British Sugar* veicamajām atmaksām.

50. Tādēļ *High Court* lūdz sniegt prejudiciālu nolēmumu par šādiem jautājumiem:

"1) Vai [apstrīdētā regula] ir spēkā esoša, ievērojot [spriedumu lietā *Jülich I* un rīkojumu lietā *SAFBA*]?

2) Vai [apstrīdētā regula] ir citādi spēkā neesoša, ievērojot juridisko pamatu, saskaņā ar kuru tā tika pieņemta, proti, [Pamatregulu]?

3) Vai, aprēķinot maksājamo kompensāciju saistībā ar ražošanas maksājumu cukura nozarē pārmaksu 2002./2003., 2003./2004., 2004./2005., 2005./2006. tirdzniecības gados, piemērojamais valūtas maiņas kurss un datums, kurš jāņem vērā, piemērojot valūtas maiņas kursu, ir jautājums, ko nosaka Savienības tiesības?

   Apstiprinošas atbildes gadījumā – vai [apstrīdētās regulas] 6. pants ir interpretējams tādējādi, ka tas nosaka kompensācijas izmaksu, atsaucoties uz valūtas maiņu kursiem, kas tika piemēroti brīdī, kad pārmaksātais maksājums tika sākotnēji aprēķināts? Apstiprinošas atbildes gadījumā – vai [apstrīdētās regulas] 6. pants ir spēkā esošs?

4) Saistībā ar procentiem:

   i) Vai Savienības tiesības liedz personai prasītāja situācijā saņemt procentus par pārmaksātajām summām sakarā ar spēkā neesošo Kopienas regulu no valsts iestādes, kas ir atbildīga par ražošanas maksājumu iekasēšanu, gadījumos, kad valsts iestāde, kas ir atbildīga par ražošanas maksājumu iekasēšanu, nevar saņemt procentus par attiecīgajām summām, kurus tai atmaksā Komisija?

   ii) Apstiprinošas atbildes uz i) jautājumu gadījumā – vai Savienības tiesību akti par pašu resursiem (Lēmums 2000/597/EK, Euratom, un tā Īstenošanas regula (EK) Nr. 1150/2000) neļauj valsts iestādei, kas atbildīga par ražošanas maksājumu iekasēšanu, atgūt procentus par summām, kuras tai atmaksās Komisija, ņemot vērā šīs lietas apstākļus?

   iii) Noliedzošas atbildes uz i) jautājumu gadījumā – vai Savienības tiesības neļauj valsts tiesai vai iestādei īstenot jebkādu rīcības brīvību, kura tai varētu būt procentu nepiešķiršanā šajā gadījumā, kad tiek taisīts spriedums personai prasītāja situācijā?"

Lieta C-234/10 *Tereos*

51. Uzskatot, ka tas ir pārmaksājis saskaņā ar Regulu Nr. 1686/2005 noteiktos maksājumus, Francijas cukura ražotājs *Tereos* 2007. gada 2. maijā iesniedza attiecīgajai valsts aģentūrai lūgumu par daļēju atmaksu. Nesaņemot atbildi, tas cēla prasību *Tribunal de grande instance de Nanterre*, apgalvojot, ka Regula Nr. 1686/2005 ir spēkā neesoša, un prasot EUR 11 600 782 atmaksu. Pēc apstrīdētās regulas pieņemšanas *Tereos* lūdza iesniedzējtiesu vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par tās spēkā esamību, ņemot vērā Pamatregulas 15. pantu, un piespriest atmaksāt *Tereos* tā prasīto summu kopā ar procentiem.

52. Iesniedzējtiesa norāda, ka apstrīdētajā regulā Komisija nepārrēķināja maksājumus pilnībā, piemērojot aprēķina metodi, kas pārņemta no Pamatregulas 15. panta atbilstoši Tiesas skaidrojumam lietā *Jülich I*, bet gan izmantoja metodi, kas jau tikusi piemērota 2001./2002. tirdzniecības gadā, ņemot vērā, ka Tiesa, izvērtējot Regulu Nr. 1837/2002, nebija atklājusi nekādus apstākļus, kas varētu ietekmēt tās spēkā esamību.

53. Tādējādi tā Tiesai ir iesniegusi šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai [Pamatregulas] 15. panta 1. punkta d) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka vidējo zaudējumu aprēķināšanai attiecībā uz visām eksportētajām cukura kategorijām ir jāsadala faktisko izmaksu summa ar eksportētā daudzuma summu neatkarīgi no tā, vai par šo daudzumu kompensācijas ir faktiski izmaksātas?

2) Vai [apstrīdētā regula] ir spēkā neesoša, ņemot vērā [Pamatregulas] 15. pantu, tiktāl, ciktāl tajā ir noteikts tāds cukura ražošanas maksājums, kas aprēķināts, ņemot vērā vidējos zaudējumus, kuru aprēķinā attiecībā uz eksportējamo cukuru pārstrādātajos produktos ir jāsareizina eksporta kompensācijas, kas saistīta ar šiem produktiem, apmērs ar kopējo eksportējamo daudzumu, ieskaitot eksportēto daudzumu, par kuru nav saņemta kompensācija, nevis jāsadala faktiski radušās izmaksas ar eksportētā daudzuma summu neatkarīgi no saņemtās kompensācijas?”

Tiesvedība Eiropas Savienības Tiesā

54. Tiesa ir apvienojusi šos trīs lūgumus par prejudicāla nolēmuma sniegšanu mutvārdu procesā un galīgā sprieduma taisīšanai.

55. Rakstveida apsvērumus ir iesnieguši prasītāji trijās pamata lietās, Vācijas, Spānijas, Francijas, Lietuvas, Austrijas un Apvienotās Karalistes valdības, kā arī Komisija. 2011. gada 30. jūnija tiesas sēdē mutvārdu apsvērumus sniedza trīs prasītāji pamata lietās, Vācijas un Francijas valdības, kā arī Komisija. Izņemot Komisiju un zināmā mērā arī Apvienoto Karalisti, visi apsvērumus iesniegušie lietas dalībnieki uzskata, ka apstrīdētā regula ir spēkā neesoša.

Vienlaikus Vispārējā tiesā notiekošās tiesvedības par tiesību akta atcelšanu

56. Turklāt *Jülich*, *British Sugar* un vairāki citi cukura ražotāji ir cēluši prasības Vispārējā tiesā, prasot atcelt apstrīdēto regulu, un Polijas Republika ir cēlusi prasību par minētās regulas 6. panta atcelšanu[24]. Tiesvedība minētajās lietās ir apturēta līdz šo lietu izspriešanai.

24 — Lieta T-66/10 *Zuckerfabrik Jülich*/Komisija, lieta T-86/10 *British Sugar*/Komisija, lieta T-100/10 *Nordzucker*/Komisija, lieta T-101/10 Polija/Komisija, lieta T-102/10 *Südzucker* u.c./Komisija.

Vērtējums

57. Galvenais jautājums visās trīs lietās ir, vai apstrīdētajā regulā veiktais Komisijas aprēķins ir spēkā esošs ciktāl, ciktāl tas "kompensāciju kopapjomā" ietver kompensācijas, uz ko eksportētājiem bija tiesības, bet kas faktiski netika pieprasītas.

58. Tomēr apstrīdētā regula tiek apstrīdēta arī uz tāda pamata, it īpaši attiecībā uz tās formālo spēkā esamību, ka Pamatregula, kas minēta kā tās juridiskais pamats, ir tikusi atcelta pirms apstrīdētās regulas pieņemšanas. Manuprāt, šis aspekts loģiski ir jāizvērtē vispirms. Pēc tam es izvērtēšu aprēķina spēkā esamību, kā arī vairākus citus aspektus saistībā ar tā atbilstību spriedumam lietā *Jülich I*.

59. Turklāt lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu lietā *British Sugar* ir minēti vēl divi aspekti: pareizais datums, kas ņemams vērā, nosakot valūtas maiņas likmes, lai aprēķinātu summas, kas atmaksājamas citās valūtās, nevis euro, un tiesības prasīt procentus par šādām summām. Šos jautājumus analizēšu nobeigumā, sākot ar tiesībām prasīt procentus, kas ir aspekts, kurš attiecas uz visām dalībvalstīm un izskatās svarīgāks nekā jautājums par valūtas maiņas likmju svārstībām.

Formālā spēkā esamība – juridiskais pamats

60. Pamatregulas 15. panta 8. punktā un 16. panta 5. punktā ir noteikts, ka šo pantu piemērošanai pieņemami sīki izstrādāti noteikumi saskaņā ar šīs regulas 42. panta 2. punktu, kas savukārt atsaucas uz lēmumu pieņemšanu komitoloģijas procedūras kārtībā [25]. Īsumā, šajos pantos Komisijai tiek dots juridiskais pamats pieņemt regulas, kas nosaka ražošanas maksājumus katram tirdzniecības gadam saskaņā ar vadības komitejas kārtību.

61. Tomēr ar ar Regulu Nr. 318/2006 [26] tika atcelta Pamatregula no 2006. gada 1. jūlija.

62. Attiecīgi tā vairs nebija spēkā, kad 2009. gada 3. novembrī tika pieņemta apstrīdētā regula. Tomēr kā tās juridiskais pamats ir minēts, pirmkārt, EK līgums un, otrkārt, Pamatregula, "un it īpaši 15. panta 8. punkta pirmais ievilkums un 16. panta 5. punkts".

63. Komisija apzinās, ka 2009. gada 3. novembrī Pamatregula bija atcelta un to aizstāja jauns instruments, kurš noteica atšķirīgu cukura nozares regulējumu un kurā nebija paredzēts juridiskais pamats, lai pieņemtu aktu, kas noteiktu maksājumus iepriekšējā regulējuma ietvaros. Tā tomēr apgalvo, ka tās pienākums atbilstoši EK līguma 233. pantam (tagad – LESD 266. pants) bija veikt pasākumus, kas nodrošinātu spriedumu lietā *Jülich I* un *SAFBA* izpildi. Komisijas ieskatā šie nolēmumi būtībā "aizstāja juridiskā pamata neesamību" un "atjaunoja Pamatregulas 15. panta 8. punkta un 16. panta 5. punkta darbību tādā apjomā, lai Komisija varētu labot Tiesas konstatēto prettiesisko situāciju".

64. Es nevaru tam piekrist. Jebkurš akts, ar ko paredzēts radīt tiesiskas sekas, iegūst saistošu spēku no Savienības tiesību normas, kas ir skaidri jānorāda kā juridiskais pamats un kas nosaka juridisko formu, kādā akts ir jāpieņem [27]. Tiesību normai, kas ir akta juridiskais pamats un kas pilnvaro Savienības iestādi pieņemt attiecīgo aktu, ir jābūt spēkā šī akta pieņemšanas brīdī [28]. Tiesību norma, kas ir atcelta, šos kritērijus neizpilda. Tiesas spriedums nevar atjaunot atceltu normu citādāk, kā nosakot, ka norma, ar ko tā atcelta, ir spēkā neesoša.

25 — Minēts iepriekš 21. zemsvītras piezīmē.

26 — Minēts iepriekš 7. zemsvītras piezīmē.

27 — Skat., piemēram, 2009. gada 1. oktobra spriedumu lietā C-370/07 Komisija/Padome (Krājums, I-8917. lpp., 39. punkts).

28 — 2011. gada 29. marta spriedums apvienotajās lietās C-201/09 P un C-216/09 P *ArcelorMittal Luxembourg*/Komisija un Komisija/*ArcelorMittal Luxembourg* u.c. (Krājums, I-2239. lpp., 75. punkts). Lai arī Tiesa šajā lietā secināja, ka Komisijas lēmums formāli ir spēkā esošs, lietas apstākļi atšķīrās no šajās pamata lietās pastāvošajiem tajā aspektā, ka apvienotajās lietās pastāvēja jauns procesuāls noteikums, kas pilnvaroja Komisiju pieņemt attiecīgos lēmumus.

65. Minētais tomēr nenozīmē, ka Komisijai nebija iespēju veikt – kā to prasa EK līguma 233. pants – pasākumus, lai izpildītu nolēmumus lietā *Jülich I* un *SAFBA*. Tai bija pieejami vismaz divi iespējamie risinājumi.

66. Pirmkārt, Komisija varēja vērsties pie Padomes, lai tai piešķir pilnvarojumu pieņemt regulu, ar ko noteikt jaunus ražošanas maksājumus attiecīgajiem tirdzniecības gadiem. Mani nepārliecina arī Komisijas apsvērumi, ka šāds lūgums būtu bijis bezjēdzīgs, jo abām šīm iestādēm bija atšķirīgi viedokļi par pareizo aprēķina metodi. Vajadzīgais akts tikai noteiktu Komisijas formālo kompetenci atkārtoti noteikt maksājumus, bet ne veidu, kādā šie maksājumi aprēķināmi.

67. Otrkārt, kā to norāda prasītāji, regulas pieņemšana bija tikai viens no iespējamajiem veidiem, kā nodrošināt Tiesas nolēmumu izpildi [29]. Atmaksu veikšana, pirmkārt, ir jautājums, kas risināms starp cukura ražotājiem un valstu aģentūrām (nepieciešamības gadījumā par to spriežot valstu tiesām) [30]. Skaidrs, ka ir ieteicams, lai pēc sprieduma lietā *Jülich I* pasludināšanas maksājumu apmērs tiktu vienveidīgi pielāgots visā ES. Minēto Komisija varēja panākt arī izdodot vadlīnijas par atbilstošo aprēķina metodi. Jebkurš jautājums par šādām vadlīnijām varētu tikt iesniegts Tiesai prejudiciālā nolēmuma procedūras ietvaros, kā tas arī lielā mērā noticis šajās pamata lietās (lai arī nebūtu bijis iespējams celt prasības par atcelšanu Vispārējā tiesā).

68. Tomēr tiktāl, ciktāl apstrīdētā regula atsaucas arī uz EK līgumu kā tās juridisko pamatu, ir jāizvērtē, vai EK līguma 27. un 233. pants (tagad attiecīgi LESD 43. un 266. pants) nepiešķīra Komisijai attiecīgo kompetenci. Es tā nedomāju.

69. Pirmkārt, Vienotajās praktiskajās vadlīnijās likumdošanas priekšlikumu izstrādei [31] ir noteikts: "Ja akta tiešais juridiskais pamats ir Līguma norma, vispārējā atsauce ir jāpapildina ar vārdiem "un jo īpaši", kam seko atsauce uz konkrēto pantu [..]. Savukārt, ja akta tiešais juridiskais pamats ir atrodams atvasinātajos tiesību aktos [..], atsauce uz konkrēto aktu jāietver otrajā atsaucē, pirms konkrētā panta ietverot vārdus "un jo īpaši"." Pieņemot, ka Komisija sekoja šīm pašas sagatavotajām priekšlikumu izstrādāšanas vadlīnijām, nav pamata uzskatīt, ka tā pamatojās uz noteiktu Līguma normu kā apstrīdētās regulas tiešo juridisko pamatu. Tā pamatojās tikai uz Pamatregulas 15. panta 8. punktu un 16. panta 5. punktu.

70. Otrkārt, EKL 37. pants nepiešķir Komisijai likumdošanas kompetenci lauksamniecības jomā, izņemot tiesības iesniegt priekšlikumus Padomei. Jebkurš akts, kas pieņemts uz šī pamata, ir jāpieņem Padomei.

71. Treškārt, lai arī atbilstoši EKL 233. pantam Komisijai bija jānodrošina sprieduma lietā *Jülich I* izpilde, tas tomēr pats par sevi nedeva Komisijai juridisko pamatu pieņemt regulu, kurai Līgumā vai atvasinātajos tiesību aktos nepastāvēja nekāds cits juridiskais pamats – vismaz ne tādā gadījumā kā šajā lietā, kad pastāvēja alternatīvas rīcības iespējas.

72. Līdz ar to es uzskatu, ka apstrīdētā regula formāli ir spēkā neesoša, jo tās pieņemšanas brīdī nepastāvēja juridisks pamats to pieņemt.

29 — Pēc analoģijas skat. 1980. gada 5. marta spriedumu lietā C-76/79 *Könecke*/Komisija (*Recueil*, 665. lpp., 14. un 15. punkts).

30 — Skat., piemēram, 2007. gada 27. septembra spriedumu lietā C-351/04 *Ikea Wholesale* (Krājums, I-7723. lpp., 67. un 68. punkts). Skat. arī Pašu resursu lēmuma 8. panta 1. punktu (minēts iepriekš 10. punktā).

31 — Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas vienotās praktiskās vadlīnijas personām, kas Kopienu iestādēs iesaistītas tiesību aktu priekšlikumu izstrādē, 2003. gads, atjaunotas 2009. gadā, 9.4. un 9.5. punkts.

73. Minētais tomēr nenozīmē, ka Tiesai vajadzētu atturēties no aprēķina, ar ko pamatota apstrīdētā regula, atbilstības Pamatregulai izvērtēšanas. Pat ja minētais akts formāli ir spēkā neesošs, valstu aģentūrām, kam ir iesniegti atmaksas lūgumi, un valstu tiesām, kas izskata ar tiem saistītos strīdus, ražošanas maksājumi tomēr ir jāaprēķina saskaņā ar spriedumu lietā *Jülich I*, neraugoties uz papildu Komisijas vadlīniju esamību vai neesamību. Šim aprēķinam ir jāatbilst Pamatregulai, kā to interpretējusi Tiesa, un līdz ar to ir saprātīgi neatlikt šo interpretēšanu līdz brīdim, kad tā jāsniedz kādā nākotnes lietā *Jülich III*.

Aprēķina metodes spēkā esamība

74. Jautājuma būtība ir vienkārša: vai Komisijai, veicot aprēķinu atbilstoši Pamatregulas 15. panta 1. punkta d) apakšpunktam, "kompensāciju kopapjomā" ir jāietver kompensācijas, kuras varēja tikt pieprasītas sakarā ar eksporta saistībām, bet kuras nekad nav tikušas pieprasītas vai izmaksātas?

75. Diemžēl, kā to parāda šīs lietas, izmantotā frāze ("kompensāciju kopapjoms") varētu ietvert jebkuru no šīm nozīmēm: "kopējais pieprasāmo kompensāciju apmērs" vai "kopējais izmaksāto kompensāciju apmērs".

76. Acīmredzamākais secinājums, kas jāizdara, pastāvot šādam precizitātes trūkumam, ir tas, ka šīs normas pieņemšanas brīdī likumdevējs neapzinājās, ka varētu pastāvēt neskaidrības. Manuprāt, ir grūti iedomāties, ka likumdevējs, izstrādājot un apspriežot ražošanas maksājumu aprēķina metodi, varētu būt apzinājies alternatīvo termina "kompensāciju kopapjoms" interpretāciju, kuras piemērošana varētu novest pie atšķirīgiem rezultātiem, veicot aprēķinus, nenorādot, kurš no šiem interpretācijas veidiem ir jāizmanto, vai vismaz nenorādot, ka izvēle ir jāizdara īstenojošajos tiesību aktos.

77. Viens saprātīgs skaidrojums ir tāds, ka likumdevējs pieņēma, ka visas kompensācijas, ko var pieprasīt, faktiski tiks pieprasītas un izmaksātas. Ja tiek izmantots tāds vārds kā "kompensācijas", nepaskaidrojot to sīkāk, un ja konteksts nenorāda uz pretējo, vienīgais dabiskais tā skaidrojums būtu to attiecināt uz faktiski izmaksātajām kompensācijām.

78. Līdz ar to, manuprāt, jāsāk ar stipru, bet ne neatspēkojamu pieņēmumu, ka "kompensāciju kopapjoms" nozīmē tikai kompensācijas, kas faktiski ir izmaksātas, izslēdzot teorētiski iespējamas kompensācijas, kas nekad nav pieprasītas vai izmaksātas.

79. Tomēr Komisija ir norādījusi vairākus iemeslus, kas pamato to, ka attiecīgā frāze būtu interpretējama tādējādi, ka tā ievēr visas iespējamās kompensācijas, un šie apsvērumi ir jāizvērtē. Apkopojot: i) Regula Nr. 1837/2002, ko Tiesa neatzina par spēkā neesošu spriedumā lietā *Jülich I*, bija pamatota ar šo interpretāciju; ii) šāda interpretācija ir saskaņā ar eksporta saistību, par kurām nav pieprasītas kompensācijas, iekļaušanu daļskaitļa saucējā; iii) tā ir saskaņā ar atsaucēm uz prognozētajiem apjomiem un daudzumiem Pamatregulas 15. pantā, un iv) tā nodrošina, ka ražotāji nosedz izmaksas par eksporta kompensācijām. Es šos apsvērumus izskatīšu pēc kārtas.

Atbilstība interpretācijai, kas nav atzīta par spēkā neesošu

80. Komisija apgalvo, ka apstrīdētajā regulā tā tikai ir izmantojusi to pašu pamatu aprēķinam, ko Regulā Nr. 1837/2002, ko Tiesa izvērtēja spriedumā lietā *Jülich I* un neatzina par spēkā neesošu. Lai nodrošinātu aprēķina viendabīgumu piecos tirdzniecības gados, uz ko attiecās Pamatregula, Komisijai bija jāizmanto šī metode arī apstrīdētajā regulā. Turklāt, bez apstrīdēšanas no cukura ražotāju puses, tā izmantoja to pašu aprēķina metodi arī iepriekšējos tirdzniecības gados saskaņā ar citām regulām, kuru teksts bija pēc būtības identisks Pamatregulas tekstam, kas jāizvērtē.

81. Es nevaru piekrist šim pamatojumam, pat ja šajos iepriekšējos gados veiktajos aprēķinos jēdzieni "kompensāciju kopapjoms" un "eksporta saistību tonnu kopskaits" tika saprasti tādējādi, ka tie attiecīgi ietver kompensācijas, kas varētu būt pieprasītas, bet nav tikušas pieprasītas, un eksporta saistības, attiecībā uz kurām kompensācijas varētu būt pieprasītas, bet nav tikušas pieprasītas [32].

82. Lietā *Jülich I* Tiesai tika lūgts interpretēt Pamatregulu saistībā ar diviem vispārējā aprēķina elementiem: "eksportējamo pārpalikumu" un "eksporta saistību tonnu kopskaitu", ko izmanto turpmākā aprēķinā, nosakot "vidējos zaudējumus no vienas tonnas". Tiesai netika lūgts un tā arī nelēma par pareizo minētā aprēķina otrā elementa, t.i., jēdziena "kompensāciju kopapjoms", interpretāciju. Līdz ar to Tiesas konstatējums, ka "Regulas Nr. 1837/2002 pārbaude nav atklājusi nekādus apstākļus, kas varētu ietekmēt tās spēkā esamību", nekādi nevar ietekmēt to, kā Komisija minētajā regulā ir interpretējusi jēdzienu "kompensāciju kopapjoms". Pat ja, kā Komisija norāda, visi aprēķinā izmantotie elementi tika norādīti Tiesai, uzdotie jautājumi un līdz ar to arī Tiesas vērtējums aprobežojās tikai ar dažiem no šiem elementiem. Tie neietvēra elementu, kas šobrīd tiek izvērtēts.

83. Tāpat par atbilstošu nav uzskatāms arī tas, vai saskaņā ar iepriekšējām regulām, kas regulēja attiecīgo nozari un ietvēra pēc būtības līdzīgus noteikumus, Komisija konsekventi bija izmantojusi to pašu interpretāciju jēdzienam "kompensāciju kopapjoms", aprēķinot "vidējos zaudējumus no vienas tonnas". Pat ja šāds pamatojums faktiski tika izmantots un pret to nav celti iebildumi, tā tiesiskumam jābūt atkarīgam nevis no atkārtotas izmantošanas un atzīšanas, bet gan no pareizas to paredzošo tiesību aktu interpretācijas.

84. Es pieņemu, ka, labojot aprēķinus, ko Tiesa atzinusi par nepareiziem, Komisija varētu uzskatīt par saprātīgu atsaukties uz laika gaitā izmantotu metodi, kas nekad nav atzīta par nepareizu. Tomēr fakts, ka tās Regulā Nr. 1837/2002 ietvertā jēdziena "kompensāciju kopapjoms" interpretācija iepriekš nav tikusi apstrīdēta vai, galu galā, nav noraidīta no Tiesas puses, nenozīmē, ka alternatīva interpretācija, kas izmantota regulās, kuras ir atzītas par spēkā neesošām, ir nepareiza. Arī pret šo interpretāciju nav celti iebildumi un Tiesa nav to noraidījusi.

85. Es pieņemu arī, ka, attiecīgajiem apstākļiem nemainoties, noteikumi, kas pēc būtības ir vienādi, ir jāinterpretē konsekventi. Tomēr ar Pamatregulu tika ieviests cukura nozares regulējums, kas būtiski atšķīrās no iepriekšējā un arī nākamā. Neeksistējot turpinātībai kontekstā, nepastāvēja arī nepieciešamība turpināt vienotu interpretāciju visos aspektos. Turklāt par pieciem tirdzniecības gadiem, uz kuriem attiecas Pamatregula, Komisija būtu varējusi – pieņemot, ka pastāvēja atbilstošs juridiskais pamats, – konsekventi labot visas piecas regulas, nosakot ražošanas maksājumu apmērus, ja to prasītu spriedums lietā *Jülich I*. Tomēr nešķiet, ka tā šādu iespēju būtu apsvērusi.

86. Es secinu, ka fakts, ka iepriekš (un pat sistemātiski) Komisija frāzi "kompensāciju kopapjoms" interpretēja kā tādu, kas ietver kompensācijas, kuras varētu būt, bet nav tikušas pieprasītas, neietekmē to, kā šī frāze būtu interpretējama Pamatregulas 15. panta 1. punkta d) apakšpunkta kontekstā.

Atbilstība starp skaitītāju un saucēju

87. Komisija apgalvo, ka, nosakot "vidējos zaudējumus no vienas tonnas" ("kompensāciju kopapjomu" dalot ar "eksporta saistību tonnu kopskaitu"), ir loģiski pamatoti ņemt vērā *gan* daļskaitļa skaitītāju ("kompensāciju kopapjomu"), *gan* saucēju ("eksporta saistību tonnu kopskaitu"), jo katrs aptver *vai nu* visus gadījumus, kad kompensācijas varēja tikt piešķirtas, neatkarīgi no tā, vai tās faktiski ir izmaksātas, *vai* tikai tos gadījumus, kad kompensācijas faktiski tika izmaksātas. Būtu nekonsekventi, ja skaitītājs

32 — Šis pieņēmums formāli netiek apstrīdēts, bet tiesas sēdē tika norādīts, ka ne cukura ražotāji, ne dalībvalstis to nevar pārbaudīt.

ietvertu tikai tos gadījumus, kuros kompensācijas ir faktiski izmaksātas, kamēr saucējā tiktu iekļauti arī tie gadījumi, kuros kompensācijas varētu būt tikušas piešķirtas, neatkarīgi no tā, vai tās faktiski ir tikušas izmaksātas. Tā kā, ņemot vērā spriedumu lietā *Jülich I*, saucējam jāietver visi gadījumi, kad kompensācijas varētu būt tikušas piešķirtas, minētais jāattiecina arī uz skaitītāju.

88. Šis virspusēji pievilcīgais arguments, galu galā, nav pārliecinošs.

89. Ja "vidējie zaudējumi no vienas tonnas" būtu jānosaka tikai attiecībā uz eksporta saistību tonnām, par kurām kompensācijas faktiski izmaksātas, tad gan skaitītājam, gan saucējam būtu jāietver vienīgi tie gadījumi, kad kompensācijas ir izmaksātas. Minētā pieeja tika izmantota regulās, kas atzītas par spēkā neesošām, tomēr Tiesa nolēma, ka saucējam jāietver *viss* eksportēto produktu daudzums neatkarīgi no kompensāciju izmaksas.

90. Ņemot vērā minēto un ja vien frāzei "vidējie zaudējumi no vienas tonnas" nav jāpiešķir nozīme, kas atšķiras no vispārējā lietojuma [33], kopējais faktisko zaudējumu apjoms (t.i., faktiskās kompensācijas) ir jādala ar kopējo faktiski eksportēto tonnu daudzumu. Otra iespēja, kas ir darbietilpīgāka, būtu aprēķināt izmaksāto kompensāciju apjomu par katru eksportēto tonnu (un dažreiz tas būtu nulle) un vidējo apjomu noteikt, saskaitot visus minētos daudzumus un izdalot ar tonnu skaitu (ieskaitot tās, par kurām nav izmaksātas kompensācijas). Šo nulles apjomu aizstāšana ar hipotētiskiem daudzumiem šķiet tieši pretēja loģiskam konsekventumam.

91. Kā tiesas sēdē norādīja *Tereos* pārstāvis, ja komersants piedāvā četrus kilogramus cukura par trīs cenu, vidējā cena par kilogramu, ko maksā pircējs, ir kopējais apjoms dalīts ar četri, nevis trīs. Ja kopējais apjoms tiktu dalīts ar trīs, tas nozīmētu, ka netiktu ņemts vērā ceturtais, "bezmaksas" kilograms daļskaitļa saucējā. Piemērojot šo analīzi aprēķinam, kas ietverts Pamatregulas 15. panta 1. punkta d) apakšpunktā, tiktu ignorēti eksportētie daudzumi, par kuriem nav izmaksātas kompensācijas – kas būtu pretrunā spriedumam lietā *Jülich I*.

92. Komisija apstrīdētajā regulā neizmantoja tieši šādu pieeju, tomēr lielā mērā panāca to pašu rezultātu, palielinot skaitītāju. Ja (kā "četri par trīs cenu" piemērā) parastā viena kilograma cena tiek pieskaitīta skaitītājam, rezultāts ir tāds pats kā gadījumā, ja ceturtais kilograms netiek ņemts vērā saucējā. Komisijas pieeja lielā mērā neitralizēja izmaiņas saucējā, ko pieprasīja spriedums lietā *Jülich I*, – kas būtībā izskaidro, kāpēc jaunie maksājumu apmēri, kas noteikti šajā regulā, maz atšķiras no tiem, kas noteikti iepriekšējās regulās, kuras Tiesa atzinusi par spēkā neesošām.

93. Es neredzu iespēju, kā šīs skaitītāja mainīšanas pamatā varētu būt bijuši ar iekšējo atbilstību saistīti apsvērumi, nosakot elementus dalījumā, kas jāveic.

Atbilstība ar "paredzamajiem" kopējiem zaudējumiem

94. Komisija ir vērsusi uzmanību uz faktu, ka Pamatregulas 15. pants vairākkārt atsaucas uz prognozētajiem [34] daudzumiem un apjomiem un uz "izpildāmajām" saistībām. Konkrētāk, 15. panta 3. punktā paredzētais aprēķins, kam izmanto katram tirdzniecības gadam veiktos aprēķinus, ko vēlāk pielāgo saskaņā ar piecu tirdzniecības gadu kopējo daudzumu, atsaucas uz "paredzamajiem kopējiem zaudējumiem" pēc šīs pielāgošanas. Turklāt spriedumā lietā *Jülich I* Tiesa norādīja, ka "kopējo paredzamo zaudējumu aprēķināšanas metodes mērķis ir provizoriski un iepriekš zināmā veidā noteikt zaudējumus, kas rodas saistībā ar Kopienā saražotās produkcijas pārpalikuma realizēšanu" [35]. Komisija no tā secina, ka apjomi un daudzumi, kas jāņem vērā aprēķinos, nav domāti kā faktiskie skaitļi, kas

33 — Nav izvirzīti apsvērumi, ka "vidējais" šajā kontekstā nozīmētu jebko citu kā "vidējais aritmētiskais".

34 — Lai arī angļu un dažu citu valodu versijās izmantoti dažādi termini (angliski – "forecast", "estimate" un "foreseeable"), citās valodu versijās visur izmantots viens un tas pats termins (piemēram, franciski "prévisible" un vāciski – "voraussichtlich"), un nešķiet, ka tiem būtu paredzēta atšķirīga nozīme.

35 — Sprieduma 43. punkts.

noteikti precīzi pēc visu datu saņemšanas, bet, tieši pretēji, atspoguļo nepieciešamību paredzēt izdevumus un ienākumus attiecīgajā budžetā. Līdz ar to tā uzskata, ka aprēķiniem ir jāņem vērā visas kompensācijas, kas teorētiski varētu būt jāizmaksā, bet nevis tās, kas faktiski izmaksātas, neraugoties uz to, vai pēc tam tiek noteikti faktiskie skaitļi.

95. Tas ir fakts, ka Pamatregula terminoloģijā izmanto prognozes. Tas šķiet neizbēgami, ja – kā tas paredzēts regulā – skaitļi tiek iegūti (saskaņā ar 15. panta 1. punktu) individuāli pirms katra tirdzniecības gada beigām vai kopējie – pirms katra piecu gadu perioda beigām (saskaņā ar 15. panta 2. punktu). Tas tomēr nenozīmē, ka galīgie skaitļi nav jāizmanto, līdzko tie ir pieejami; tiešām, 15. panta 2. punkta a) apakšpunktā – kas ietekmē visus aprēķinus saskaņā ar 15. panta 2. punktu, lai arī tie tiek veikti pirms piecu gada perioda beigām, – ir ietverta atsauce uz "galīgo[tajiem]" skaitļiem, un preambulas 14. apsvērumā ir runa par "kopējiem reģistrētajiem zaudējumiem".

96. Tāpat ir jānorāda, ka apstrīdētā regula tika pieņemta 2009. gada novembrī, vairāk nekā trīs gadus pēc attiecīgā pēdējā tirdzniecības gada beigām, un nav ticis apgalvots, ka galīgie skaitļi par eksporta kompensācijām, kas faktiski tikušas izmaksātas, līdz tam brīdim nebija pieejami. (Tiešām, regulas, ko laboja apstrīdētā regula, visas tika pieņemtas vairāk nekā trīs mēnešus pēc attiecīgā tirdzniecības gada beigām.) Turklāt Īstenošanas regulas, ko ir pieņēmusi pati Komisija, preambulas 7. apsvērumā ir norādīts, ka pareizā pieeja ir iegūt ražošanas maksājumu priekšapmaksu uz novērtējumu pamata, pēc tam nosakot maksājumus galīgi, tiklīdz ir pieejama precīza informācija.

97. Ja būtu paredzēts aprēķinā aprobežoties ar paredzamajām eksporta kompensācijām, neraugoties uz to izmaksu, arī tad, ja pieejami galīgie skaitļi, es sagaidītu, ka tiesību normās tas būtu tieši noteikts. Šobrīd pastāvošais formulējums, lasot to šajā kontekstā, nenorāda uz šādu ieceri.

98. Līdz ar to Komisijas izvirzītais arguments, manuprāt, neatspēko prezumpciju, ka jēdziens "kompensāciju kopapjoms" nozīmē tikai kompensācijas, kas faktiski izmaksātas, izslēdzot tikai teorētiski iespējamas kompensācijas, kas nekad nav pieprasītas vai izmaksātas.

Precīzāks aprēķins

99. Savos apsvērumos Tiesai Komisija ir ietvērusi tabulu, kurā par katru no pieciem tirdzniecības gadiem, uz ko attiecas Pamatregula, ir norādīts: i) cukura ražotājiem piešķirtais kompensāciju apjoms [36], ii) maksājumi, kas aprēķināti apstrīdētājā regulā, un iii) maksājumi, kas pārrēķināti saskaņā ar metodi, ko par pareizu uzskata prasītāji pamata lietās. Ar minētajiem skaitļiem ir mēģināts parādīt, ka piecu gadu periodā maksājumi, kas paredzēti apstrīdētajā regulā, bija par aptuveni EUR 60 miljoniem mazāki nekā piešķirtās kompensācijas, savukārt maksājumi saskaņā ar prasītāju piedāvāto aprēķina metodi būtu par EUR 346 miljoniem mazāki. Līdz ar to Komisija apgalvo, ka maksājumi, kas noteikti apstrīdētajā regulā, jau šobrīd nesedz kompensāciju izmaksas un ka prasītāju piedāvātā metode būtu vēl labvēlīgāka ražotājiem.

100. Komisijas aprēķini par piešķirto kompensāciju apmēriem ir tikuši sīvi apstrīdēti. Konkrētāk, ir izvirzīti apsvērumi, ka aprēķinos ietvertas eksporta kompensācijas, kas faktiski nav tikušas izmaksātas [37], un/vai ražošanas kompensācijas. Tiesas sēdē prasītāji iesniedza alternatīvus aprēķinus, lai parādītu, ka piecu gadu periodā maksājumi, kas piemēroti saskaņā ar apstrīdēto regulu, pārsniedza piešķirtās kompensācijas par EUR 325–338 miljoniem, savukārt maksājumi, kas tiktu noteikti atbilstoši prasītāju

36 — Šī stabiņa precīzais virsraksts dažādajās lietās sagatavotajās versijās atšķiras. Vienā ir norādīts, ka kompensācijas ir eksporta kompensācijas, citā – ka tās ir kompensācijas, kas "izmaksātas" ražotājiem. Tomēr skaitļi visur ir identiski.

37 — Jānorāda, ka, *ja* (bet tikai, ja) šādas kompensācijas ir ietvertas "piešķirto kompensāciju" kopsummā, attiecīgi ir nepieciešami lielāki ražošanas maksājumi, lai tās segtu; viens veids, kā nodrošināt lielākus ražošanas maksājumus, ir ietvert tās pašas kompensācijas, kas nav faktiski izmaksātas, skaitītājā konkrētajam daļskaitlim.

piedāvātajai metodei, pārsniegtu kompensācijas tikai par EUR 39–53 miljoniem. (Turklāt man jākonstatē, ka neviens no šiem aprēķiniem par kopējām piešķirtajām kompensācijām nevar tikt tieši saistīts ar skaitļiem, kas atrodami vadības komitejas dokumentos, ko iesniegusi Komisija un prezidentūra, un ka minētie dokumenti savstarpēji atšķiras attiecībā uz šiem apjomiem).

101. "Judex non calculat", kā uz to tiesas sēdē norādīja Vācijas valdības pārstāvis. Pastāvot šādām atšķirībām skaitļos, Tiesai tik tiešām jāiesaka atturēties no jebkāda vilinājuma rast matemātisku risinājumu.

102. Tomēr no abiem Tiesai iesniegtajiem skaitliskajiem aprēķiniem skaidrs ir viens. Nevienā no piedāvātajiem aprēķiniem nav sasniegta vienādība starp eksporta kompensācijām un ražošanas maksājumiem. Jebkurš no šiem lielumiem var būt lielāks par otru, un, lai arī kāda metode tiktu izmantota, atšķirība variējas gadu no gada (piemēram, saskaņā ar abām metodēm ražošanas maksājumi ir mazāki par eksporta kompensācijām 2002./2003. tirdzniecības gadā un augstāki – 2003./2004. tirdzniecības gadā).

103. Skaidrs, ka būtu vēlams interpretēt Pamatregulu tā, lai atšķirības būtu minimālas. Tomēr variāciju apjoms iesniegtajos skaitļos norāda, ka šādu rezultātu nevar garantēt neatkarīgi no tā, vai "kompensāciju kopapjoms" ietver vai izslēdz iespējamās kompensācijas, kas faktiski nav izmaksātas. Tas var būt tāpēc, ka kopējo rezultātu ietekmē citi faktori, kas nav saistīti ar Pamatregulas 15. panta 1. punktā paredzēto aprēķinu. Tomēr, lai kāds arī būtu izskaidrojums, tas neattaisno aprēķinā vērā ņemamo kritēriju izkropļošanu, lai panāktu noteiktu rezultātu.

104. Man jānorāda arī, ka Pašu resursu lēmuma 2. panta 3. un 6. punktā [38] ir paredzēts, ka tikai 75 % no iekasētajiem ražošanas maksājumiem tiek iemaksāti ES budžetā un ka minētais apjoms nav paredzēts kādam noteiktam izlietojumam. Līdz ar to attainojums centieniem panākt precīzu atbilstību starp maksājumiem un kompensācijām tiek būtiski samazināts.

105. Tādēļ piedāvāju Tiesai izvērtēt, kā ir *būvēta* Pamatregula, lai nodrošinātu, ka ražošanas maksājumi sedz eksporta kompensāciju izmaksas, nevis to, kā konkrētie aprēķini var atšķirties no ideālā rezultāta.

106. Tas ir arī Pamatregulas mērķis, ka "ražotājiem būtu jāuzņemas pilna finansiāla atbildība par zaudējumiem, ko katrā tirdzniecības gadā rada tās kvotā ietilpstošās Kopienas produkcijas daļas pārdošana, kura pārsniedz Kopienas iekšējā patēriņa produkciju" [39]. Tomēr minētais mērķis ir jāpanāk "taisnīgā, bet efektīvā veidā" [40], nevis tikai veicot aritmētisku aprēķinu, izdalot zaudējumus ar pārprodukciju [41].

107. Iespējams, var palīdzēt aprēķina soļu apskatīšana citādākā secībā, nekā tie uzskaitīti Pamatregulas 15. panta 1. punktā.

108. "Kopējie zaudējumi", kas jāsedz ar ražošanas maksājumiem, nav kopējie zaudējumi, kas radušies ES saistībā ar visām izmaksātajām kompensācijām par eksportu konkrētajā tirdzniecības gadā. Tie ir daļa no minētajiem zaudējumiem, kas ir proporcionāli "eksportējamajam pārpalikumam". "Eksportējamais pārpalikums" ir tā A un B cukura kvotu daļa, kas ir pārpalikums pēc iekšējā patēriņa. Neatkarīgi no tā, kādi tieši cukura daudzumi tiek faktiski eksportēti, šāda pārpalikuma esamība rada nepieciešamību eksportēt un attiecīgi arī izraisa eksporta kompensāciju izmaksu. Tomēr, pat ja ražošana nepārsniegtu patēriņu, par atsevišķiem eksportētajiem apjomiem katrā ziņā būtu jāmaksā

38 — Skat. iepriekš 7. un 8. punktu.

39 — Pamatregulas preambulas 11. apsvērums.

40 — Pamatregulas preambulas 9. apsvērums.

41 — Skat. arī lietu *Jülich I*, 42. un 43. punkts.

kompensācijas. Līdz ar to ir tikai loģiski un pilnā saskaņā ar Pamatregulā paredzēto pašfinansēšanās principu, ka uz eksportējamo pārpalikumu tiek attiecināta tikai tā daļa no eksporta kompensāciju izmaksām, kas nebūtu radušās, ja vien nepastāvētu šāds pārpalikums, un ka ražošanas maksājumi tiek piemēroti tikai tiem ražošanas apjomiem, kas attiecas atsevišķi uz šo daļu no kopējām izmaksām.

109. Daļu no kopējām izmaksām, kas attiecināmas uz eksportējamo pārpalikumu, aprēķina *pro rata*. Eksporta saistību tonnu kopskaitam konkrētā tirdzniecības gadā ir paredzēts attiecīgs kompensāciju kopapjoms. Šī kopapjoma (skaitītājā) dalījums ar tonnu kopskaitu (saucējā) ir vidējā kompensācija par vienu tonnu, ko savukārt reizina ar eksportējamā pārpalikuma tonnu kopskaitu, lai iegūtu daļu, kas attiecināma uz šo pārpalikumu – "kopējos zaudējumus", kas nosaka ražošanas maksājumu apmēru.

110. 89. un nākamajos punktos iepriekš esmu izskaidrojusi, kāpēc, manuprāt, ir tikai loģiski, ja viss eksportētais daudzums tiek ietverts šī daļskaitļa saucējā, ietvert skaitītājā tikai kompensācijas, kas faktiski izmaksātas, lai noteiktu "vidējos zaudējumus no vienas tonnas". Tomēr jājautā, vai šāds uzskats atbilst vispārējai "kopējo zaudējumu", no kuriem tad tiek noteikti ražošanas maksājumi, aprēķināšanas būtībai un koncepcijai? Es uzskatu, ka tā ir.

111. "Eksportējamais pārpalikums" neietver visus daudzumus, kas tiek eksportēti un par ko var prasīt kompensāciju (ja tiesas sēdē pareizi sapratu Komisiju, tas ir vienāds ar pusi no minētā daudzuma). Iekšējo patēriņu apmierina daļēji ar importu vai ar krājumiem no iepriekšējā tirdzniecības gada. Attiecīgi no A un B kvotu ietvaros konkrētā tirdzniecības gadā saražotajiem apjomiem daļa tiek patērēta ES, daļa eksportēta un daļa uzglabāta kā krājumi, kas tiek pārnesti uz nākamo tirdzniecības gadu. Minēto apjomu attiecība vienam pret otru tomēr neatbildīs attiecībai starp iekšējo patēriņu un eksportējamo pārpalikumu, kas paredzēta Pamatregulas 15. panta 1. punktā.

112. "Eksportējamā pārpalikuma" noteikšanas mērķis, nosakot "kopējos zaudējumus", līdz ar to nav radīt iespēju novērtēt kompensācijas apmēru, kas faktiski izmaksāts par katru tonnu. Tas nepieciešams, lai noteiktu apmēru, kurā kompensāciju kopapjoms tiek palielināts eksportējamā pārpalikuma esamības dēļ. Daudzumi, kas faktiski eksportēti, veidojas no cukura, kas eksportēts nepārstrādātā veidā, kā arī no pārstrādātas cukura produkcijas eksporta, kas atspoguļo daudzumus, par kuriem kompensācijas tiek maksātas, kā arī tos, par kuriem kompensācijas netiek maksātas. Liekas saprātīgi pieņemt, ka šādas proporcijas piemērojamas visām izpildītajām eksporta saistībām neatkarīgi no tā, vai tās attiecināmas uz eksportējamo pārpalikumu. Minētā attiecība līdz ar to būtu jāatspoguļo "vidējos zaudējumos no vienas tonnas", kas attiecināmi uz pārpalikumu. Šo rezultātu var panākt, izslēdzot kompensācijas, kas faktiski nav izmaksātas, no "kompensāciju kopapjoma" Pamatregulas 15. panta 1. punkta d) apakšpunkta vajadzībām, nevis iekļaujot tās šajā apmērā.

113. Līdz ar to es atkal neredzu nevienu iemeslu atkāpties no prezumpcijas, kuru es pieņēmu, pamatojoties uz normas tekstu, un iepriekš izklāstīju 74. un nākamajos punktos. Es līdz ar to uzskatu, ka jēdziens "kompensāciju kopapjoms" Pamatregulas 15. panta 1. punkta d) apakšpunktā ietver tikai faktiski izmaksātās kompensācijas un ka apstrīdētā regula ir spēkā neesoša tiktāl, ciktāl maksājumu aprēķins attiecīgajiem tirdzniecības gadiem "kompensāciju kopapjomā" šīs normas izpratnē ietver arī kompensācijas, kas par eksporta saistībām varētu būt tikušas pieprasītas, bet faktiski nekad nav pieprasītas vai izmaksātas.

Citi izvirzītie pamati spēkā neesamībai

114. Iepriekš minētie apsvērumi šķiet pietiekami, lai atbildētu uz Tiesai uzdotajiem jautājumiem saistībā ar apstrīdētās regulas formālo spēkā esamību un pareizu Pamatregulas 15. panta 1. punkta d) apakšpunkta interpretāciju. Tomēr apstrīdētās regulas spēkā esamība tiesvedības laikā apstrīdēta arī uz citiem pamatiem. Es tos izvērtēšu nedaudz īsāk.

115. Minētie apstrīdēšanas pamati būtībā ir radušies tā iemesla dēļ, ka apstrīdētajā regulā Komisija neaprobežojās ar spriedumā lietā *Jülich I* sniegtās Pamatregulas interpretācijas striktu īstenošanu. Esmu skaidri norādījusi, ka piekrītu prasītāju pamata lietās – un visu, izņemot vienu, valdību, kas iesniegušas apsvērumus, – izvirzītajiem apsvērumiem, ka izmaiņas "kompensāciju kopapjoma" aprēķinā apstrīdētajā regulā ne tikai nebija nepieciešamas minētā sprieduma dēļ, bet arī bija tam pretrunā, jo mazināja sprieduma ietekmi attiecībā uz to, ka "izpildāmās eksporta saistības" ietver visu eksportēto apjomu neatkarīgi no kompensāciju faktiskās izmaksas. Ņemot vērā šo neatbilstību, ir izvirzīti apsvērumi, ka apstrīdētā regula pārkāpj tiesiskās drošības, atpakaļejoša spēka aizlieguma un tiesiskās paļāvības aizsardzības principus, ka tajā ietverts nepietiekams pamatojums un ka Komisija ir pārsniegusi savas pilnvaras.

116. Attiecībā uz pirmajiem trīs principiem, kas esot tikuši pārkāpti, atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai parasti tiesiskās drošības principam ir pretrunā, ka brīdis, no kura sāk piemērot Savienības tiesību aktu, tiek noteikts dienā pirms tā publicēšanas dienas, izņemot ārkārtas gadījumus, kad sasniedzamais mērķis to prasa un attiecīgi ir ievērota ieinteresēto personu tiesiskā paļāvība[42]. Ja ievēroti minētie nosacījumi, ir jāpieļauj, ka gadījumā, kad Tiesa Komisijas regulu atzinusi par spēkā neesošu noteiktu trūkumu dēļ, Komisijai ir tiesības pieņemt jaunu tiesību aktu ar atpakaļejošu spēku, lai varētu labot minētos trūkumus, gadījumā, ja spēkā neesamības radītā situācija arī ir pretrunā Savienības tiesībām un ja šādu pretrunu nevar novērst bez šādu jaunu tiesību aktu izdošanas.

117. Šajā gadījumā, kā esmu to norādījusi[43], jauna tiesību akta pieņemšana bija tikai viens no iespējamajiem situācijas risinājumiem. Līdz ar to nevar droši apgalvot, ka sasniedzamais mērķis faktiski prasīja jaunas regulas pieņemšanu. Lai kā arī būtu, spriedums lietā *Jülich I* neprasīja tieši vai netieši mainīt metodi "kompensāciju kopapjoma" aprēķinam. Tiktāl, ciktāl šis aprēķina aspekts netika izvērtēts no Tiesas puses, visām ieinteresētajām personām pastāvēja tiesības uz tiesisko paļāvību, ka tas netiks mainīts ar atpakaļejošu spēku. Līdz ar to es piekrītu, ka ar apstrīdēto regulu tika pārkāpti tiesiskās drošības, atpakaļejoša spēka aizlieguma un tiesiskās paļāvības aizsardzības principi.

118. Saistībā ar Komisijas pienākumu norādīt pamatojumu "kompensāciju kopapjoma" aprēķina metodes maiņai, jāatzīst, ka apstrīdētās regulas preambulā ir ietverts pamatojums – lai arī manā ieskatā neatbilstošs – tam, ka tiek piemērota Regulā Nr. 1837/2002 izmantotā aprēķina metode. Tāpat ir skaidrs, ka Komisijas detalizētie aprēķini un skaitļi, kas ir to pamatā, tika iesniegti dalībvalstīm vadības komitejā. Turklāt nešķiet, ka cukura ražotājiem būtu bijušas grūtības šos datus iegūt pietiekami ātri, lai varētu iesniegt prasības par tiesību akta atcelšanu Vispārējā tiesā, un attiecīgie dokumenti ir iesniegti arī Tiesā kā pielikumi vairākiem apsvērumiem. Šajos apstākļos es vilcinātos konstatēt, ka apstrīdētā regula nav spēkā tikai tā iemesla dēļ, ka tajā nav ietverts pilns pamatojums tās pieņemšanai.

119. Visbeidzot, apgalvojums par pilnvaru pārsniegšanu Tiesā ir ticis izvirzīts divos veidos. Vispārīgi tiek apgalvots, ka Komisijas tiesības pieņemt jaunu regulu neietvēra tiesības izdarīt izmaiņas "kompensāciju kopapjoma" aprēķināšanas metodē. Lai arī es piekrītu šim apsvērumam, es neuzskatu par nepieciešamu to izvērtēt kā atsevišķu pamatu spēkā neesamībai. Precīzāk, tiek apgalvots, ka Komisijas pieejas pamatā ir nevis vēlme ievērot Pamatregulas 15. panta noteikumus, bet gan apzināšanās, ka pašu resursu budžetā nepietiek līdzekļu, lai veiktu visas atmaksas, kas būtu jāveic, ja "kompensāciju kopapjoma" aprēķina metode paliktu nemainīga, attiecīgi radot nepieciešamību pēc papildu iemaksām no dalībvalstu puses. Ja minētais fakts tiek pierādīts, manā ieskatā tas norāda uz nepārprotamu pilnvaru pārsniegšanu. Tomēr saistībā ar šobrīd izskatāmajiem lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesai nav iesniegti pierādījumi, kas tai ļautu izdarīt pamatotus secinājumus par to, vai tā bija vai nē.

42 — Skat. visnesenāko 2009. gada 19. marta spriedumu lietā C-256/07 *Mitsui & Co. Deutschland GmbH* (Krājums, I-1951. lpp., 32. punkts).

43 — Skat. iepriekš 66. punktu.

120. Tagad es pievērsīšos diviem jautājumiem, kas uzdoti tikai lietā *British Sugar*, no kuriem viens ir tādā pašā mērā attiecināms uz visām līdzīgām tiesvedībām un otrs varētu būt būtisks dažās citās dalībvalstīs.

Procentu maksājumi par atmaksājamajām summām

121. Skaidrs, ka daļa no ražošanas maksājumiem ir pārmaksāti, pamatojoties uz spēkā neesošu Savienības tiesību aktu. Ja tie tiek atbilstoši atprasīti, valstu aģentūrām ir jāveic atmaksa ražotājiem, savukārt ES jāveic atmaksa valstu aģentūrām, kas faktiski notiek dažus gadus pēc to iekasēšanas. Jebkurā tiesvedībā, kur tiek prasīta šāda atmaksa, ir svarīgi zināt, vai saistībā ar šīm summām ir aprēķināmi procenti.

122. Pamata lietā *British Sugar* Anglijas tiesību akti principiāli pieļauj celt prasību par procentu samaksu, tomēr valsts aģentūra apgalvo, ka procentus piedzīt nevar, jo tai nav tiesiskas iespējas piedzīt procentu maksājumus no ES. Valsts aģentūra atsaucas uz dalībvalstīm adresēto Komisijas vadlīniju par apstrīdētās regulas piemērošanu [44] 4. punktu, kurā būtībā noteikts, ka jebkādi procentu maksājumi par ražotājiem atmaksātajām summām nevar tikt atskaitīti no ES pašu resursiem, ņemot vērā, ka piemērojamie tiesību akti šādu atskaitīšanu neparedz.

123. Iesniedzējtiesa līdz ar to jautā, vai Savienības tiesību akti liedz piešķirt procentu maksājumus par labu ražotājiem, ja valsts aģentūrai nav attiecīgas iespējas prasīt atbilstošo procentu samaksu no ES pašu resursiem, un vai ir tā, ka nevar tikt iesniegtas prasības par šādiem procentu maksājumiem, un vai Savienības tiesību akti liedz valsts tiesai vai iestādei izmantot rīcības brīvību, kas tām ir saskaņā ar valsts tiesībām, lai izlemtu nepiemērot procentu samaksu.

124. Atbilstoši patstāvīgajai judikatūrai, ja nepastāv Savienības tiesību normas, kas paredz saskaņā ar ES regulām, kuras atzītas par spēkā neesošām, prettiesiski iekasētu maksājumu atmaksu, visi ar to saistītie aspekti, tādi kā procentu maksājumi un tostarp piemērojamās procentu likmes aprēķināšana un diena, no kuras procenti aprēķināmi, ir nosakāmi saskaņā ar valsts tiesībām [45]. Tomēr iesniedzējtiesa nav pārliecināta, kādā mērā Savienības tiesības, it īpaši tās tiesību normas, kas paredz vai tieši otrādi liedz iespēju dalībvalstij saņemt procentu maksājumu atmaksu no ES līdzekļiem, var ierobežot šo valsts tiesību piemērošanu.

125. Manuprāt, iesākumā jāizvērtē galvenais iemesls procentu piedzīšanai vispār. Un šis iemesls rodams iedzīvošanās aizliegumā, kas anglosakšu terminoloģijā ir apzīmēta kā "netaisnīga", savukārt daudzās kontinentālajās tiesību sistēmās kā "bez pamata" vai nepamatota [46].

126. Spriedumā lietā *Masdar* [47] Tiesas virspalāta norādīja: "Atbilstoši dalībvalstu tiesību sistēmu kopīgiem principiem personai, kas ir cietusi zaudējumus, kuri ir palielinājuši citas personas kapitālu, nepastāvot nekādam juridiskam šīs iedzīvošanās pamatojumam, attiecībā uz iedzīvojušos personu parasti ir atprasījuma tiesības līdz šo zaudējumu summai. [..] Prasībā sakarā ar tādu nepamatotu iedzīvošanos, kāda ir paredzēta lielākajā daļā valsts tiesību sistēmu, netiek iekļauts nosacījums par atbildētāja rīcības nelikumību vai tā vainu. [..] Savukārt [..] ir nepieciešams, lai iedzīvošanās būtu bez

44 — Tiesai iesniegts neoficiāls dokuments.

45 — Skat. 1998. gada 15. septembra spriedumu apvienotajās lietās C-279/96, C-280/96 un C-281/96 *Ansaldo Energia SpA* u.c. (*Recueil*, I-5025. lpp., 28. punkts un tajā minētā judikatūra); skat. arī 2001. gada 8. marta spriedumu apvienotajās lietās C-397/98 un C-410/98 *Metallgesellschaft* u.c. (*Recueil*, I-1727. lpp., 86. punkts) un 2006. gada 7. septembra spriedumu lietā C-470/04 *N* (Krājums, I-7409. lpp., 60. punkts).

46 — Nesenākais salīdzinošais pārskats ietverts Williams, R., *Unjust enrichment and public law, a comparative study of England, France and the EU*, Hart, 2010.

47 — 2008. gada 16. decembra spriedums lietā C-47/07 P *Masdar (UK)*/Komisija (Krājums, I-9761. lpp., 44.–47. punkts).

jebkāda spēkā esoša juridiskā pamata. [..] Ņemot vērā, ka tāda nepamatota iedzīvošanās, kā iepriekš aprakstītā, rada dalībvalstu tiesību sistēmām kopīgu ārpuslīgumisku pienākumu avotu, Kopiena nevar nepiemērot attiecīgi tos pašus principus, ja fiziskā vai juridiskā persona tai pārmet, ka tā ir netaisnīgi iedzīvojusies uz tās rēķina." Šķiet, ka apstākļiem pamata lietās it īpaši ir piemērojams šis skaidrojums.

127. Ja ES budžetā ir tieši vai netieši saņemti no tirgus dalībnieka līdzekļi, kuru samaksai nav bijis tiesiska pamata, ir notikusi nepamatota iedzīvošanās. Lielā mērā šo situāciju labo attiecīgās pamatsummas atmaksa. Tomēr starplaikā starp samaksu un atmaksu līdzekļi ir bijuši ES, nevis tirgus dalībnieka rīcībā. Par līdzekļiem, kas ir vienas puses rīcībā, otrai pusei ir jāmaksā procenti.

128. Šajā situācijā nozīme ir ne tik daudz tās puses, kuras rīcībā līdzekļi atrodas, nepamatotajai iespējai iedzīvoties, bet gan tās puses, kurai šie līdzekļi nav pieejami, nespējai gūt parastos ienākumus. Tāds pamatojums ir ietverts Tiesas sprieduma apvienotajās lietās *Metallgesellschaft* [48] 82.–89. punktā, kuros Tiesa secināja, ka ar Savienības tiesībām pretrunā esoša priekšlaicīga nodokļa iekasēšana nodokļu maksātājam dod tiesības prasīt "procenti[us], kurus radītu summa, kuras lietošana bija ierobežota priekšlaicīgas nodokļa iekasēšanas dēļ". Saskaņā ar spriedumu lietā *Masdar* šis princips jāpiemēro arī gadījumā, kad ES pati, nevis dalībvalsts, ir atbildīga par maksājuma iekasēšanā pieļautu kļūdu.

129. Ņemot vērā minēto, es uzskatu, ka vispārējais princips, kas aizliedz netaisnīgu iedzīvošanos, paredz, ka cukura ražotājam, kuram ir tiesības uz valsts kompetentās aģentūras iekasēto un ES budžetā iemaksāto maksājumu atmaksu, ir jābūt tiesībām prasīt procentus par attiecīgo summu par periodu, kurā tas šos līdzekļus nevarēja izmantot.

130. Turklāt tiktāl, ciktāl attiecīgā summa bija iemaksāta ES budžetā un to nav izmantojusi dalībvalsts, valsts aģentūrai, kuras pienākums ir maksāt procentus, ir jābūt tiesībām šos procentus, tāpat kā pamatsummu, atgūt no ES budžeta.

131. Attiecībā uz šo pēdējo minēto aspektu mani nepārliecina argumenti, ka šādus procentu maksājumus neparedz tiesību akti par pašu resursiem. Lai tiktu piemērots tāds vispārīgs princips kā minētais, nav nepieciešama tieša norma, un nav arī ticis norādīts ne uz vienu noteikumu, kas liegtu šādu procentu maksājumu samaksu. Tieši otrādi, attiecīgie tiesību akti [49] tieši paredz procentu maksājumus, kas ir jāveic dalībvalstīm, ja tiek kavēts termiņš attiecīgo summu ierakstīšanai kredītā kontā. Būtu netaisnīgi, ja pretējā situācijā, kad attiecīgās summas kredītā kontā ierakstītas nepamatoti, nepastāvētu tiesības saņemt procentus.

132. Komisija tomēr apgalvo, ka 25 % no ražošanas maksājumiem, ko ietur dalībvalstis kā "iekasēšanas izmaksas", ir jāizmanto, lai segtu procentu maksājumus, ko valsts aģentūrai ir pienākums maksāt saskaņā ar valsts tiesībām. Tā vadās no premisas, ka gadījumā, kad līdzekļus iekasē dalībvalstis un tie tiek iemaksāti ES pašu resursos, attiecības starp nodokļa maksātāju un dalībvalsti nevar tikt pielīdzinātas attiecībām starp dalībvalsti un ES. Valsts aģentūras bezdarbība attiecībā uz tāda maksājuma iekasēšanu, kam iestājies termiņš, neatbrīvojot dalībvalsti no pienākuma iemaksāt attiecīgo summu ES budžetā kopā ar uzkrātajiem procentiem [50]. Tādā pašā veidā tas, ka dalībvalstij var būt pienākums maksāt procentus saistībā ar tādu pašu resursu līdzekļu atmaksu, kas ir tikuši nepamatoti iekasēti, neparedzot tai atbilstošas tiesības prasīt procentus no ES, labojot kontu ierakstus. 25 % no maksājumiem, ko ietur dalībvalsts, ir paredzēti, lai nosegtu visas izmaksas saistībā ar attiecīgo summu iekasēšanu, tostarp saistībā ar valsts tiesvedībām par pārmaksas sekām. Tā kā procentu maksājumi ir piedzenami saskaņā ar valsts tiesību normām šādu tiesvedību ietvaros, tos vajadzētu uzskatīt par iekasēšanas izdevumiem.

48 — Minēts iepriekš 45. zemsvītras piezīmē.

49 — Pašu resursu regulas 11. panta 1. punkts (skat. iepriekš 12. punktu).

50 — Skat. 2005. gada 15. novembra spriedumu lietā C-392/02 Komisija/Dānija (Krājums, I-9811. lpp., 63. punkts).

133. Es neesmu pārliecināta. Ja fakts, ka valsts aģentūra neiekasē maksājumu, kam ir iestājies termiņš, neatbrīvo dalībvalsti no pienākuma iemaksāt attiecīgo summu ES budžetā kopā ar uzkrātajiem procentiem, tad jāizdara loģisks secinājums, ka gadījumā, ja ES likumdevējs nepamatoti piemēro maksājumu, ko dalībvalstis iekasē un iemaksā ES budžetā un kas attiecīgi arī dalībvalstīm jāatmaksā nodokļu maksātājiem kopā ar procentiem, ES nav atbrīvota no pienākuma atmaksāt šīs summas dalībvalstīm reizē ar atbilstošiem procentiem.

134. Attiecībā uz 25 %, ko ietur dalībvalstis, ir taisnība, ka šādam procentuālajam apmēram ir jāparedz pārsteidzošs efektivitātes trūkums, ja tas nav paredzēts nekam citam kā faktisko iekasēšanas izmaksu segšanai. Jācer, ka šādam nolūkam tiek izmantota tikai daļa no līdzekļiem. Tomēr tiesību aktos par pašu resursiem nav atrodama neviena norāde, ka atlikums jāizmanto, lai segtu procentu maksājumus gadījumā, kad jāatmaksā uz par spēkā neesošu ES regulu pamata prettiesiski saņemti līdzekļi, kas neietilpst jēdziena "iekasēšana" parastajā nozīmē.

135. Šajā ziņā, manuprāt, visskaidrāko nostāju pauž Francijas valdība savos apsvērumos, uzskatot, ka kopējais maksājuma apmērs tiek sadalīts starp ES un dalībvalsti. 75 % no maksājumiem tiek iemaksāti ES budžetā un 25 % ietur dalībvalsts. Attiecīgi 75 % no atmaksājamo līdzekļu apmēra, vienlaikus ar proporcionāliem procentu maksājumiem, ir jāsedz no ES budžeta, savukārt atlikušā daļa jāsedz dalībvalstij.

136. Sniedzot atbildi uz *High Court* ceturtā jautājuma pirmajām divām daļām, jānorāda, ka Savienības tiesības neliedz tirgus dalībniekiem atgūt procentus par summām, kas pārmaksātas uz spēkā neesošas regulas pamata, no valsts kompetentās aģentūras, nedz arī šai aģentūrai veikt atbilstošu procentu maksājumu atgūšanu no ES budžeta.

137. Atliek trešā šī jautājuma daļa: vai Savienības tiesības liedz valsts tiesai īstenot rīcības brīvību, kas tai var būt piešķirta atbilstoši valsts tiesībām, nepiespriežot procentu maksājumus vispār.

138. Attiecībā uz iesniedzējtiesu šāda rīcības brīvība paredzēta *Senior Courts Act 1981* [1981. gada Augstāko tiesu likuma] 35.A panta 1. punktā: "[..] tiesvedībā [..] par parāda atgūšanu [..], taisot spriedumu par jebkuru līdzekļu apmēru, tiesa var piespriest procentus tādā apmērā, kādu tiesa uzskata par piemērotu, un piemērot tos attiecībā uz jebkuru pamatparāda daļu. [..] par visu vai daļu no perioda starp prasības pamata rašanos un [maksājumu vai spriedumu]".

139. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šādas valsts tiesību normas ir piemērojamas gadījumā, kad jālemj par procentu piedziņu tādās lietās kā šī.

140. Tomēr minētais ir piemērojams, "nepastāvot [Savienības] tiesību normām par saskaņā ar par spēkā neesošām [ES] regulām nepamatoti iekasētu maksājumu atmaksu"[51].

141. Iztiesājamajās pamata lietās patiešām var nebūt šādu Savienības tiesību "normu", tomēr, pēc manām domām, konkrētu valsts noteikumu piemērošana ir jāaizstāj ar vispārēju principu, kas pastāv visu dalībvalstu tiesību sistēmās un ko atzīst Savienības tiesību piemērošanā. Saskaņā ar šo principu procentus var atgūt kā kompensāciju par nespēju lietot līdzekļus, kas nepamatoti iekasēti. Ja pastāv tiesisks pamatojums samazināt piedzenamo procentu apmēru (kas saistīts, piemēram, ar prasītāja darbību), valsts tiesai ir tiesības īstenot rīcības brīvību, kas tai eventuāli ir piešķirta saskaņā ar valsts tiesībām tā rīkoties. Tomēr tikai tas fakts vien, ka ES budžetā var rasties zaudējumi, nevar tikt uzskatīts par tiesisku pamatojumu šādi rīkoties saskaņā ar Savienības tiesībām.

51 — Skat. spriedumu lietā *Ansaldo Energia* u.c. (minēts iepriekš 45. zemsvītras piezīmē, 28. punkts).

Piemērojamā valūtas maiņas likme

142. Pēdējais jautājums, uz kuru jāsniedz atbilde, ir attiecināms tikai uz gadījumiem, kad atmaksa ir veicama citā valūtā, nevis euro. Līdz ar to no trijām pamata lietām tas attiecas tikai uz *British Sugar* lietu, lai arī tas var būt relevants arī citās dalībvalstīs. Ņemot vērā, ka i) pārmaksātās summas sākotnēji bija izteiktas euro, bet iekasēšanai vēlāk vairākkārt pārrēķinātas sterliņu mārciņās, ii) jebkāda atmaksa valsts aģentūrai no ES budžeta tiks veikta, pārrēķinot euro uz sterliņu mārciņām vēlākā laikā, un iii) valūtas maiņas likmes attiecīgajā periodā ir svārstījušās, kurā datumā vai datumos būtu jāveic aprēķins valūtas maiņai?

143. Saskaņā ar apstrīdētās regulas 6. pantu 1.–4. pants ir piemērojams no dienas, kad stājas spēkā attiecīgās regulas, kuru normas tie aizstāj. Turklāt dalībvalstīm adresēto Komisijas vadlīniju par apstrīdētās regulas piemērošanu [52] 5. punktā paredzēts: "Attiecībā uz maksājumiem par cukuru, kas ir iekasēti, dalībvalstis, kuras nav ieviesušas euro, ir veikušas attiecīgajās cukura regulās euro noteikto maksājumu konvertāciju, lai ierakstītu to summas pašu resursu kontos. Ar vienveidīgu piemērošanu saistītu apsvērumu, kā arī tā iemesla dēļ, ka regula, kas labo iepriekšējos tiesību aktus, ir piemērojama ar atpakaļejošu spēku, dalībvalstīm, pārrēķinot koriģētos maksājumus, vajadzētu izmantot to pašu valūtas maiņas likmi, kas tika izmantota, sākotnēji aprēķinot maksājumu apmēru. Lai arī nepamatoti iekasēto maksājumu atmaksu regulē valstu tiesības, iepriekšējo valūtas maiņas likmju izmantošana ir atbilstoša atmaksas būtībai un mērķiem, kā arī mērķim izvairīties no dažādas šo atmaksu faktiskās īstenošanas dažādās dalībvalstīs." Turpinājumā vadlīnijās tiek atgādināts dalībvalstīm par ikgadējām regulām, kas katram tirdzniecības gadam noteica piemērojamo valūtas maiņas likmi, it īpaši attiecībā uz ražošanas maksājumiem, to dalībvalstu valūtām, kurās nav ieviesta vienotā valūta.

144. Anglijā un Velsā prasītājs, iesniedzot pamatotu lūgumu, var prasīt naudas summas samaksu citā valūtā. Ja prasība tiek apmierināta, līdzekļi tiek piedzīti šajā valūtā "vai ekvivalentā apmērā sterliņu mārciņās, veicot pārrēķinu atmaksas dienā" [53]. Pamatojoties uz minēto, *British Sugar* valsts tiesā prasa pārmaksātās summas atmaksu, kas būtu izteikta euro un pārrēķināta sterliņu mārciņās pēc datumā, kad tiek veikta atmaksa, pastāvošā valūtas maiņas kursa.

145. Iesniedzējtiesa jautā, vai piemērojamo valūtas maiņas likmi nosaka Savienības tiesības; apstiprinošas atbildes gadījumā – vai apstrīdētās regulas 6. pantā ir noteikts, ka jāpiemēro tā valūtas maiņas likme, kas pastāvēja, aprēķinot sākotnējo maksājumu; apstiprinošas atbildes gadījumā – vai 6. pants ir spēkā esošs.

146. Esmu jau secinājusi, ka apstrīdētā regula kopumā formāli nav spēkā esoša un ka tā arī būtībā ir spēkā neesoša tiktāl, ciktāl tās pamatā ir noteikta aprēķina metode. Ņemot to vērā, šķiet nevajadzīgi izvērtēt 6. panta, kurā noteikts, ar kuru dienu ir spēkā un piemērojamas normas, ko es uzskatu par spēkā neesošām, nozīmi un spēkā esamību.

147. Tomēr, ņemot vērā, ka šis jautājums būs aktuāls arī attiecībā uz jebkuru citu regulu, kas aizstās apstrīdēto regulu, ir jāizvērtē jautājums, vai dienas, kurā nosakāma piemērojamā valūtas maiņas likme, noteikšana ir Savienības tiesību jautājums.

148. Piemērojamā valūtas maiņas likme principā ir ar "atmaksu saistīts papildu aspekts" judikatūras izpratnē [54] un, kā tāds, ir nosakāms atbilstoši valstu tiesību aktiem.

52 — Skat. iepriekš 44. zemsvītras piezīmi.

53 — *British Sugar* šajā aspektā atsaucas uz Civilprocesa noteikumu praktiskās 16. piemērošanas vadlīniju 9.1. punktu un 40.B piemērošanas vadlīniju 10. punktu.

54 — Skat. iepriekš 124. punktu.

149. Tomēr, kā norāda Komisija, šie noteikumi nedarbojas vakuumā, un valsts tiesa nevar ignorēt noteiktus aspektus, ko nosaka Savienības tiesības, it īpaši faktu, ka katrā tirdzniecības gadā, iekasējot ražošanas maksājumus, tika piemērotas noteiktas valūtas maiņas likmes. Es piekrītu Komisijai, ka būtu loģiski, apmierinot ražotāja prasību saskaņā ar *restitutio in integrum*, ņemt vērā šīs valūtas maiņas likmes. Ja valsts tiesību aktu piemērošanas dēļ tiktu piemērota nesenāka valūtas maiņas likme, manuprāt, valsts tiesai, piedzenot procentus, būtu jāņem vērā neparedzēti ieguvumi (vai zaudējumi).

Secinājumi

150. Iepriekš minēto iemeslu dēļ es uzskatu, ka Tiesai uz jautājumiem, ko uzdevušas *Finanzgericht Düsseldorf*, *High Court of Justice (England and Wales)* un *Tribunal de grande instance de Nanterre*, ir jāatbild šādi:

— Komisijas 2009. gada 3. novembra Regula (EK) Nr. 1193/2009, ar ko labo Regulu (EK) Nr. 1762/2003, (EK) Nr. 1775/2004, (EK) Nr. 1686/2005 un (EK) Nr. 164/2007 un nosaka ražošanas maksājumu apjomu cukura nozarē 2002./2003., 2003./2004., 2004./2005., 2005./2006. tirdzniecības gadam, ir formāli spēkā neesoša tiktāl, ciktāl kā tās juridiskais pamats ir norādīta Padomes 2001. gada 19. jūnija Regula (EK) Nr. 1260/2001 par cukura tirgu kopīgo organizāciju, un it īpaši tās 15. panta 8. punkta pirmais ievilkums un 16. panta 5. punkts;

— Regula Nr. 1193/2009 ir pēc būtības spēkā neesoša tiktāl, ciktāl ražošanas maksājumu aprēķins attiecīgajiem tirdzniecības gadiem "kompensāciju kopapjomā", kas noteikts Regulas Nr. 1260/2001 15. panta 1. punkta d) apakšpunktā, ietver kompensācijas, kas varētu tikt pieprasītas attiecībā uz eksporta saistībām, bet kas nav tikušas pieprasītas vai izmaksātas;

— Regulas Nr. 1260/2001 15. panta 1. punkta d) apakšpunktā ietvertais jēdziens "kompensāciju kopapjoms" attiecas tikai uz faktiski izmaksātajām kompensācijām;

— Savienības tiesības neliedz tirgus dalībniekiem iespēju saņemt procentus par summām, kas pārmaksātas saskaņā ar spēkā neesošu regulu, no attiecīgās valsts aģentūras, nedz arī šai aģentūrai atgūt atbilstošos procentus no ES budžeta; īstenojot rīcības brīvību, ko tai eventuāli piešķir valsts tiesības, lai atturētos no procentu piespriešanas šādā gadījumā, valsts tiesai ir jāņem vērā, ka sākotnējā maksājuma prettiesiskums ir ES darbību rezultāts un ka Savienības tiesības aizliedz "netaisnīgu līdzekļu samazinājumu" personai, kas nevar izmantot līdzekļus tāda pasākuma dēļ, kas pārkāpj šīs tiesības;

— kad valsts tiesa uzdod valsts aģentūrai atmaksāt pārmaksātās summas, kuras tā saskaņā ar spēkā neesošu regulu iekasējusi valūtā, kas nav euro un kas vēlāk, brīdī, kad tās iemaksātas ES budžetā, pārrēķinātas euro, papildu jautājumi, piemēram, par to, kādā valūtā veicama atmaksa un kāda ir atbilstošā diena, kad nosakāma piemērojamā valūtas maiņas likme, ir jāizlemj saskaņā ar valsts tiesībām, ņemot vērā Savienības noteikumus, kas piemērojami ar to saistītajās jomās, piemēram, attiecībā uz procentu piedzīšanu.